PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto VI - Štev. 154 (1545) Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. post. I. gr. TRST, sobota 15. julija 1950 Cena 15 lir

Dr. Palutan naj ve da smo pometli z vsemi zatiralci našega jezika

Slovenski župani ponovno pri predsedniku cone

Včeraj dopoldne od 11 uri so slovenski župani tržaških okoliških občin obiskali predsednika cone dr. Palutana, da bi z njim razpravljali o vprašanju namestitve novega kmetijskega nadzornika namesto dosedanjega nadzornika Klavžarja.

Dr. Palutan je namreč pred časom «delno obljubil» posredovanje glede omenjene namestitve. Župani so upravičeno zahtevali, da je treba postaviti za kmetijskega nadzornika strokovnjaka, ki je vešč slovenščine in italijanščine. Toda....

Toda predsednik cone se je začel sklicevati na pismo, ki ga je poslal vsem županom in v katerem pravi, da je pri kmetijskem nadzorništvu zaposleno že zadostno število strokovnjakov, ki obvladajo slovenščino in hrvaščino». Seveda se spričo takšnega šovinističnega stališča s predsednikom cone župani niso mogli sporazumeti in so zaradi tega vložili prošnjo za sprejem pri glavnem ravnatelju za civilne zadeve generalu Eddlemanu. Zato se je med župani in predsednikom cone razvila ostra razprava glede dvojezičnosti. Dr. Palutan se je pri tem zelo razburjal ter omenil, da je on ukazu št. 183 celo nekaj dodal.... Ves čas pa je predsednik cone trdovratno vztrajali na ukazu št 183 in poudarjal, da ga ni mogoče spremeniti.

Župani so povedali, da enotno zahtevajo enakopravnost slovenščine z italijanščino ter da ostro obsojajo krivični ukaz Vojaške uprave št. 183, ki slovenščino zapostavlja in ji odreka enakopravnost v uradnem poslovanju. Dr. Palutan pa je trdovratno poudarjal, da mora biti samo italijanščina uradni jezik na področju cone A.

Kakor vidimo predsednik cone nikakor ne gre v glavo, da imamo Slovenci sveto pravico do enakopravnosti svojega jezika ter da smo to v osvobodilni borbi dovolj jasno pokazali in dokazali ter da smo ponovno pripravljeni na borbo za dosego svojih pravic. Zato «demokratičnemu» in «krščanskemu» predsedniku cone svetujemo, naj se nikar prepeč tako po fašistovsko ne razburja!

Ve naj namreč, da smo ugnali tja — kamor spadajo vse tiste, ki so naš jezik zatirali....

Pa bomo ugnali tudi njega, če bo še nadalje sramotil, zaničeval, smešil in zapostavljal naš materni jezik!

Zastopstvo kmetov v Zbornici za trgovino, industrijo in kmetijstvo

V zadnjem času spravljata dve stvari v ospredje neprestano zahtevo in prizadevanje kmetovalcev tržaškega področja, da so tudi v okviru obstoječega, čeprav preživelega, pravnega reda pravilno in pravično upoštevani in zastopani povsod tam, kjer se razpravlja in odloča o kmetijstvu. In sicer, bodisi da govori o tem veljavna zakonodaja, bodisi da gre za nove pojave in zahteve, ki jih porajajo krajevne razmere in torej terjajo ali izpremembo zakona ali celo povsem novo ureditev. Prav isto velja seveda tudi za praktične, tehnične ali upravne ukrepe, ki zadevajo poljedelstvo v celoti ali posameznika kot pripadnika te gospodarske panoge.

Ti dve stvari sta: 1. ukaz ZVU št. 106, ki je deloma nanovo določil imenovanje članov novega odbora tukajšnje Zbornice za trgovino, industrijo in poljedelstvo, 2. osnutek zakona za reformo takšnih zbornic v italijanski republiki, ki ga je minister za trgovino in industrijo Togni komentiral na skupščini rimske Trgovinske zbornice.

O ukazu št. 106 smo že izpregovorili in poudarili da ne prinaša bistvenih izprememb dosedanje ureditve in predstavlja le politično taktiziranje s koncesijami v korist stranki predsednika cone. Toda ta stran nas trenutno ne zanima. Pač pa nas zanimajo zahteve naših kmetov, ki so jih ob tej priliki poudarili po svojih organizacijah. Te zahteve so: 1. prenehajo naj zanemarjati kmetijska vprašanja in upoštevajo naj pravilno njih pomembnost v odnosu do ostalih gospodarskih panog 2. v konkretnem primeru je treba v okviru Zbornice za trgovino, industrijo in poljedelstvo priznati pomembnost zborničnega oddelka za kmetijstvo in gozdarstvo in poživiti njegovo delovanje, 3. za položaje in funkcije v tem oddelku kakor za članstvo v zborničnem odboru, ki odpade na predstavnika kmetijstva, - po ukazu št. 106 se vrši to v glavnem z imenovanjem od zgoraj ne z volitvami — se mora oblast posvetovati s sindikalnimi in strokovnimi organizacijami brez zavlačevanja.

Seveda treba hkrati poudariti, da izvirajo te zahteve le iz trenutnega položaja in v ničemer ne prejudicirajo osnovne zahteve po koreniti preobrazbi bodisi kmetijskega zastopstva, bodisi zastopstva drugih gospodarskih panog. Sedanji sistem gospodarskih organizacij in javnih korporacij je neustrezen in je dediščina fašistične korporativne ureditve, ki jo je povojna začasna zakonodaja pravzaprav še poslabšala. Nikjer pa ni uvedla demokratičnega načela volitev v kolegialne organe in resnične avtonomije, čeprav tukajšnjim oblastnikom nedvomno ni neznano načelo «no taxation without rapresentation», po katerem so se bile angleške kolonije v Ameriki uprle Njegovemu veličanstvu.

Tako je treba ugotoviti, da je Zbornica sicer pobirala po zakonu določeni «zbornični davek», ni pa poslovala v interesu kategorij, ki naj bi jih zastopala. Najslabše se v tem pogledu obnaša njen poljedelsko - gozdarski oddelek, ki se vsa povojna leta ni sestal na kako pomembnejšo sejo in je obravnaval le tako imenovane «knjigovodske» posle. Da se tudi zadnje čase v tem pogledu ni ničesar izpremenilo, zgovorno priča skupni priziv živinorejskih interesentov iz Mačkovelj proti prepovedi pašnje po njih zasebnih zemljiščih, ki jo je izdala gozdna policija. Mineva že drugi mesec, odkar je bil priziv vložen, vendar se člani zborničnega poljedelsko - gozdarskega oddelka še vedno niso sestali na sejo, ki je po zakonu pristojna za dokončno rešitev. Do zborničnega razpusta so bili člani: dr. ing. O. Brunner predsednik, A. Cattunar, podpredsednik, in med člani dr. G. Cosolo, dr. W. Graziadei, dr. P. A. Morandini, G. Paroveł, dr. T. Ritossa, dr. ing. A. Scala, dr. V. Scherli in dr. ing. M. Sofio. V izvršilnem odboru zbornice pa je poljedelstvo zastopal dr. ing. U. Cappelletti.

Ali si kdo med njimi upa trditi, da je pravi zastopnik 6000 kmetovalcev tukajšnjega področja, in ali si to upa trditi tisti, ki jih je bil imenoval? Vsa ta imena bi lahko predstavljala kvečjemu nekaj veleposestnikov v bivši coni A, ki pa so ostali onstran devinske črte. Ni se tedaj čuditi brezbrižnosti teh «poljedelcev» do vprašanj, ki tarejo našega kmeta.

Omenili smo bili Tognijev zakonski osnutek za reformo zbornic v Italiji. Nedvomno je bilo med njim in med ukazom št. 106 nekaj zveze in sicer vsaj toliko, v kolikor je tukajšnji zakonodajalec ugotovil, da Tognijeva «reforma» ne prinaša bistvenih izprememb in da tedaj načelo izravnavanja z Italijo v tem primeru ni v nasprotju z njegovimi nameni. Po novem osnutku, ki pa mora še pred vladni svet in parlament, so zbornični organi: 1) svet, ki šteje od 30 do 80 svetovalcev in se obnavlja vsaka štiri leta 2) predsednik 3) izvršilni odbor 4) odseki 5. zbor revizorjev. Odseku za trgovino, industrijo in poljedelstvo se pridruži nanovo odsek za obrt. Nekatere navidezne izboljšave pa za neznano dolgo dobo pokoplje čl. 38 osnutka, v katerem je rečeno, da bo imenovalo svetovalce ministrstvo za trgovino in industrijo (pri nas VU), na predlog prefekta, ki pa bo prej zaslišal pristojne strokovne orga-

(Nadaljevanje na drugi str.)

Mala skupščina OZN o Eritreji

LAKE SUCCESS, 14. — Začasna komisija glavne skupščine ali tako imenovana mala skupščina je včeraj popoldne razpravljala o bodočnosti Eritreje. Norveški delegat je trdil, da je edina pametna rešitev, če Abesiniji pridružijo eritrejsko ozemlje zahodnih pokrajin, ki bi morala biti postavljene pod britansko varuštvo. Predstavnika Južne Afrike in Burme pa sta s svoje strani predlagala ustanovitev abesinsko-eritrejske federacije pod suverenostjo abesinskega cesarstva.

Nova Zelandija je predlagala abesinsko-eritrejsko federacijo ali pa delitev te bivše kolonije med Abesinijo in Sudanom,

Poročilo o izvršitvi gospodarskega plana za prvo polletje 1950

V VSEH OSNOVNIH PANOGAH INDUSTRIJE JE PLAN IZPOLNJEN S 101,4%

Celotni polletni plan je bil izpolnjen s 98,4% - Osnovne industrije in njihova proizvodnja so bile v primeri s prvim polletjem preteklega leta znatno bolj oskrbljene

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 14. — Zvezna planska komisija FLRJ je izdala poročilo o izpolnitvi gospodarskega plana za prvo polletje 1950. Poročilo bo danes zvečer objavljeno po radiu in jutri v jugoslovanskih časopisih.

Za posamezne panoge industrije in gospodarstva navaja poročilo naslednje številke (prva številka pomeni doseženi odstotek plana za letošnje leto, druga pa v odstotkih izraženo primerjavo proizvodnje v letošnjem prvem polletju s proizvodnjo v lanskem prvem polletju) električna energija 42,3 - 115,2; proizvodnja premoga 44,1 - 106,8; proizvodnja nafte 42,62 - 125,3; težka kovinska industrija 45,8 - 112,4; kovinska industrija 43,4 - 125,1; ladjedelnice 32,3 - 82,4; elektroindustrija 46,1 - 160,8; kemična industrija 40,5 - 102,00; industrija gradbenega materiala 33,3 - 114,3; lesna industrija 37,4 - 113,7; papir 44,4 - 95,3; tekstilna industrija 46,3 - 91,7; kože in čevlji 47,7 - 107,3; gumi 42,00 - 92,00; živilska industrija 29,4 - 85,5; grafična industrija 52,3 - 108-00; tobak 50,1 - 107,8; kinematografija 37,1 - 131,00; izkoriščanje gozdov 38,4 - 97,00; gradnje 32,9 - 116,7.

V ceh osnovnih panogah industrije je bil polletni plan izpolnjen 101,4 odstotki.

Za komentar temu poročilu je predsednik planske komisije pri vezni vladi Boris Kidrič pripravil izjavo, ki obsega dva dela; eden je posvečen uspehom pri izvrševanju plana v prvem polletju letošnjega leta, drugi pa težavam in nalogam, ki čakajo v sedanjem drugem polletju.

Predsednik gospodarskega sveta navaja pri tem: 1) polletni plan je bil izpolnjen z 98,4 odstotka kljub oviram, ki so nastajale, ko si je bilo treba zagotovitvi tuje devize za nabavo surovin; 2) osnovne industrije in njihova proizvodnja so bile v primeri s prvim polletjem preteklega leta znatno bolj oskrbljene; 3) ustvarile so se osnove za hitrejšo izpolnitev načrta za drugo polletje tega leta.

Pri proučevanju težav, na katere bo jugoslovansko gospodarstvo naletelo v drugem polletju, je Boris Kidrič poudaril zlasti, da se je razvoj težke industrije izvršil predvsem na račun lahke industrije. Pri tem je omenil zmanjšanje plana za uvoz tekstilnih surovin, kar se je storilo z namenom, da se zagotovi izvršitev plana v temeljni industriji; skrčenje plana kemične industrije (v kateri je porast v primeri s prvim polletjem leta 1949 samo 2 odstotka); nazadovanje v primeri s prejšnjim letom v živilski industriji, ki je dosegla samo 85 odstotkov prvega polletja leta 1949. Kidrič je zato poudaril, da se je pokazal razvoj težke industrije primeren v splošnem okviru petletnega načrta. «Nasprotno, je dejal Kidrič, bi lahko pomenilo grožnjo za osnove samega plana, medtem ko se bo interes za lahko industrijo in življenjski standard, ki je bil potisnjen v drugo vrsto zato, da bi se zagotovila izvršitev temeljnih postavk načrta, v drugem polletju lahko okrepil».

Kidrič je potem omenil uspehe na področju oskrbe z industrijskimi proizvodi, porast proizvodnje v sektorju kož in čevljev v višini 107,3 odstotka v primerjavi s prvim polletjem 1949, porast proizvodnje tobaka v višini 107 odstotkov, porast proizvodnje materiala za industrije, ki služijo splošni potrošnji v skupini vrednosti 1 milijarde 107 milijonov. Po drugi strani pa je tekstilna proizvodnja padla od 10 milijard 174 milijonov na 9 milijard 778 milijonov, živilska industrija od 4 milijard 317 milijonov na 3 milijarde 688,9 milijonov.

Od nenormalne distribucije blaga široke potrošnje je odvisen tudi, kot je dejal Kidrič, padec zajamčene preskrbe in programa cen v višini 3 odstotkov v primeri s prvim polletjem 1949. «Zatrjujem pa, je izjavil Kidrič, da bo dobra proizvodnja sladkorne pese, združena z določeno oddajo žita lahko v zadovoljivi meri dvignila življenski standard».

Ko je omenil ugotovljene pomanjkljivosti v nekaterih vejah gospodarstva v prvem polletju, je na koncu svoje izjave Kidrič prešel k proučevanju nalog za prihodnje polletje ter naštel naslednje: 1) okrepiti gradbeno industrijo ter preprečiti vsako potrato materiala in delovne sile; 2) posvetiti kar največjo pozornost osnovni industriji, zlasti tovarnam; 3) paziti na proizvodnjo sladkorne pese in na vse industrijske kulture sploh; 4) zagotoviti redno zbiranje naščob in mesa ter redno proizvodnjo in razdeljevanje industrijskih proizvodov široke potrošnje; 5) izpolniti za vsako ceno načrt izvoza; 6) ne zahtevati nadaljnje delovne sile; 7) nadaljevati borbo za ravnotežje v proračunu med blagom in denarjem.

B. STANISAVLJEVIC

NADALJNJIH 50 JUGOSLOVANSKIH DRUŽIN so madžarski kominformisti odpeljali v neznano smer

Kominformistično glasilo „Szabad Nep" priznava, da se madžarske oblasti poslužujejo SS-ovskih metod preseljevanja - Nota vlade FLRJ bolgarski vladi zaradi prekoračenja jugoslovanske meje in streljanja proti jugoslov. stražam

BEOGRAD, 14. — Radio Beograd poroča o novih deportacijah jugoslovanske manjšine na Madžarskem. Iz Bakalmasa, vasi, ki leži v bližini Subotice na madžarsko—jugoslovanski meji, so 50 družin jugoslovanskega porekla odpeljali v neznano smer. V nekih drugih dveh madžarskih krajih v bližini meje so določeno število oseb jugoslovanske manjšine vkrcali v dva železniška vagona ter jih odvedli neznano kam.

Madžarski «Szabad Nep», organ madžarske stranke delavcev, govori danes prvič o preseljevanju prebivalstva ob jugoslovanski meji. Do tega njegovega odgovora je prišlo, ker je jugoslovanska tiskovna agencija razkrila fašistične metode, ki se jih poslužujejo madžarske oblasti proti pripadnikom jugoslovanske narodne manjšine, ki se nočejo ukloniti kominformovskim ukazom ter se vključiti v sovražno kampanjo proti Jugoslaviji. Madžarski list priznava, da se preseljevanja v resnici vršijo, vendar trdi, da gre pri tem za «znane fašiste, bivše puščičaste križe in kulake, ki so vsi banditi, vsi agenti Tita ter v službi njegovih vohunov». Čudno pri tem je, da ima Madžarska «znane fašiste, bivše puščičaste križe in kulake» samo ob jugoslovanski meji in zanimivo bi bilo vedeti, kako «znani fašisti» prenehajo biti fašisti, ako jih preselijo.

Vsekakor pa se list zapleta v protislovje, katerega se seveda ne zaveda, ko trdi, da so vsi tisti, ki jih preseljujejo, «Titovi agenti». Dobro vemo, kaj pomeni v kominformovskem jeziku beseda «Titov agent» in prav zaradi tega je gotovo, da pri preseljevanju, ki spominja na SSovske metode, gotovo niso prizadeti niti «znani fašisti», niti bivši «puščičasti križi». In končno, če bi hotele madžarske oblasti preseljevati svoje kulake, tedaj bi se lahko vprašali, kdo bi sploh ostal na svojem mestu. Madžarsko kominformovsko glasilo zaključuje svoj članek, ki se zaman trudi, da bi nasilje olepšal, z ugotovitvijo, da je Madžarska «prisiljena podvojiti svojo gorečnost, da okrepi državo in brani mir».

Jugoslovansko zunanje ministrstvo je izročilo bolgarskemu poslaništvu v Beogradu noto, s katero protestira, ker so bolgarske čete včeraj prekoračile jugoslovansko mejo in streljale proti obmejnim stražam. Nota pravi, da so Bolgari včeraj izvršili štiri oborožene provokacije ter zahteva od bolgarske vlade nujne ukrepe, da se taka izzivanja ne ponovijo. Bolgari so premišljeno poslali v Jugoslavijo majhne vojaške oddelke ali posamezne vojake, da bi ujeli obmejne straže in jih odvedli v Bolgarijo. Do prve provokacije je prišlo pri obmejnem kraju Lokve. Neki Bolgar je prekoračil mejo, a ga je jugoslovanska obmejna straža ustavila, ter pozvala, da odloži orožje. Tedaj je 15 drugih Bolgarov pričelo streljati proti jugoslovanski straži. Jugoslovan na streljanje ni odgovoril. Trije podobni incidenti so se dogodili pri vesi Klisura. Jugoslovanska nota navaja tudi, da je bil po neki jugoslovanski straži s strelom ubit neki Bolgar ravno v trenutku, ko je hotel zagnati ročno bombo. Nota se zaključuje z ostrim protestom proti bolgarskim provokacijam.

V drugi polovici tega meseca bo prispela v Jugoslavijo skupina 60 otrok, ki so sinovi jugoslovanskih emigrantov v Franciji in Belgiji. V Jugoslaviji se bodo mudili en mesec. Nastanjeni bodo v hotelih ob severnem Jadranu. Obiskali pa bodo tudi važnejša mesta Jugoslavije.

Pokolj komunistov v južni Koreji

FRONTA NA KOREJI, 14 — Poveljnik južnokorejske policije Kim Taiscon je danes povedal tisku, da so od začetka bojev na Koreji justificirali 200 komunistov ali oseb osumljenih komunizma, kot za državno varnost nevarne elemente. Kim Taiscon, ki je odgovoren za ta pokolj, je poudaril, da je do tega prišlo bodisi v Seulu kakor tudi tudi v drugih mestih blizu fronte.

VOJNI SPOPAD NA KOREJI

PRODOR FRONTE NA REKI KUM

Severnokorejske čete zavzele mesti Šongju in Jesan - Pred prekinitvijo zveze med pristaniščem Fusanom in Taejonom, iz katerega se je južnokorejska vlada umaknila

Dopisnik agencije FRANCE PRESSE javlja, da so severnokorejske čete predrle ameriške obrambne postojanke na reki Kum in se izkrcale na njeni južni obali.

PIONG JANG, 14. — Glavni štab severnokorejske vojske pravi, da je ameriško letalstvo barbarsko napadlo mesta in vasi severne Koreje in nedavno zasedenih ozemelj ter povzročilo veliko žrtev med civilnim prebivalstvom.

Poročilo pravi dalje, da so severnokorejske čete osvojile Tongju in Jesan. Jesan je železniško in cestno križišče na vzhodni strani zahodnega območja korejske fronte ali tečeneje na desnem krilu ameriške fronte vzdolž reke Kum. Sonju leži 20 km vzhodno od Sošivona na cesti Suvon Taejon ali 40 km severno od Tajajona. Jesan leži ob cesti Suvon Tajajon, južno od oporišča Asan. Poročilo glavnega štaba severnokorejske vojske ne govori ničesar o poskusih severnokorejske vojske da bi prekoračile reko Kum.

Večerno poročilo severnokorejske vojske trdi, da oddelki severnokorejske vojske napredujejo vzdolž cele fronte. 13. julija je bilo popolnoma zasedeno mesto Sonšu, ki je najvažnejše v Južni Koreji. V bojih za osvojitev tega mesta je bilo zajetih veliko ujetnikov in vojnega materiala

Poročilo glavnega stana generala Mac Arthurja izdano ob 17,05 po krajevnem času pravi, da so enote 24 ameriške pehotne divizije v noči od četrtka na petek in v petek popoldne nadaljevala z obrambnimi operacijami vzdolž reke Kum pred številčno močnejšim sovražnikom. Severnokorejske sile so v nekaterih točkah vzdolž reke skušale ugotoviti obrambno moč ameriške črte. Poročila iz neuradnih virov pravijo, da so baje severnokorejske čete postavile mostišče na južni obali reke Kum, vendar ta vest ni potrjena. Na drugi strani pa so edinice druge severnokorejske divizije prekoračile reko Pognang in predrle obrambno črto južnokorejskih sil blizu Songju. Peta severnokorejska divizija je napredovala proti jugu vzdolž osi Songju-Hašang. Potem ko so se severnokorejske edinice polastile Jongponga, so prišle do nekega cestnega križišča pet km proč od te vasi. Povečana je bila dejavnost na vzhodni obali. Opazili so severnokorejske sile, ki se pomikajo v smeri proti Ulšinu. Pomorske sile Združenih narodov so bombardirale zbiranje čet v Ulšinu, skladišča goriva v Amšokuin Boku. Rezultati so zadovoljivi in v nekaterih primerih odlični. Edinice angleške vojne mornarice, ki vršijo patrolno službo ob zahodni obali, so se spoprijele z obalnimi baterijami v Peniangu in prisilile k molku tri topove.

Poročilo iz glavnega stana generala Mac Arthurja izdano v soboto ob 3 zjutraj po krajevnem času pravi, da niso potrjene vesti iz neuradnih krogov, ki pravijo, da so severnokorejske čete ustvarile mostišče na južni obali reke Kum.

Komentar nekega vojnega dopisnika s korejske fronte: Položaj na korejski fronti je ostal resen ves današnji dan. Ameriška fronta vzdolž reke Kum ne kaže, da bi bila tako trdna, kakor se je skraja mislilo. Prevladuje bojazen, da bodo severnokorejske čete vdrle s hribov osrednje Koreje in presekale prometne zveze med ameriško fronto pri Taejonu in pristaniščem Fusanom. Severnokorejske enote so namreč že na pol poti med Sonju in Hamšangom. Na vzhodni obali so izkrcanim severnokorejskim četam prišle na pomoč nove sile. Poročilo generala Mac Arthurja glede fronte na Kumu, ki je prišlo s triurno zamudo, kar jasno dokazuje, da so ga s težavo sestavili, ni jasno. Poročila pravijo, da so Severnokorejci ustvarili mostišče in tako predrli fronto. Tudi desno krilo fronte na reki Kum je še bolj ogroženo, odkar je Songju padel v roke severnokorejskih sil. Tudi skrajno levo krilo iste fronte je ogroženo, ker so severnokorejske enote zasedle Jesan.

Se slabši je položaj na osrednjem sektorju bojišča, kjer slabo opremljene južno korejske sile ne morejo ustaviti napredovanja oklopnih sil, ki napredujejo vzdolž strateške ceste, ki pelje proti Kumšonu. Tu so severnokorejske oklopne sile že dosegle točko, ki leži 5 km južno od Jonpunga ali 30 km severno od Hamšanga in so komaj 80 km od Kumšona. Na drugi strani so pa tudi partizani povečali svojo aktivnost v gorah in predelih blizu železniške proge Husan Taejon. Končno kaže, da mislijo Severnokorejci sprožiti novo ofenzivo na vzhodnem boku in Mac Arthurjevo poročilo pravi, da so prispele nove sile severnokorejskim silam v Ulčinu 130 km južno od 38 vzporednika.

Južnokorejska vlada se je umaknila iz Taejona v nek kraj, ki leži južneje. Uradi so se začeli seliti že pred nekaj dnevi.

Trygve Lie o položaju

LAKE SUCCESS, 14. Predlog, ki ga je pred časom poslal glavni tajnik OZN Trygve Lie državam članicam OZN, katere so odobrile vojaške operacije na Koreji, naj dajo na razpolago generalu Mac Arthurju suhozemske sile, je bila storjena potem, ko je v tem smislu storila potrebne ukrepe ameriška vlada.

To je danes povedal na tiskovni konferenci Trygve Lie. Izjavil je, da ni nobenega nasprotstva glede njegovega stališča do korejske zadeve in njegove trditve, da mora služiti OZN kot sredstvo za posredovanje in pomiritev. Ponovno je potrdil, da je Severna Koreja sprožila proti korejski republiki dobro pripravljen vojaški napad in da so Združeni narodi postopali proti temu napadu tako, kakor so jim to velevala načela listine OZN. Lie je izjavil, da podpira akcijo Pandit Nehruja, da bi s posredovanjem uredili korejske zadeve. Na vprašanje ali bi on Lie prevzel osebno odgovornost za tako posredovanje, je odgovoril, da še ni po njegovem mnenju prišel ugoden čas za to. Sporočil je pa, da bo septembra meseca pred glavno skupščino OZN predložil svoj mirovni načrt in da bo isti načrt predložil tudi Varnostnemu svetu v proučitev.

Kar se tiče vprašanja kitajskega predstavništva pri OZN je Lie odgovoril, da je njegovo stališče v tej zadevi ostalo neizpremenjeno. Dejal je, da na to vprašanje ne smejo vplivati ne korejski konflikt ne katerokoli drugo pojmovanje tuje vprašanje zakonitosti kitajske vlade. Vsa mnenja da bi bilo treba izključiti SZ iz OZN je označil za neodgovorna in poudaril, da ta organizem potrebuje vse države iz vseh ideologij, ako hoče dobro delovati.

Na vprašanje kaj misli o morebitni uporabi atomske bombe v sedanjem spopadu na Koreji, je Lie odklonil zavzeti stališče in izjavil le, da zlobna pretirana propaganda ovira kakršno koli izjavo o tej zadevi.

V poslanici, ki jo je glavni tajnik OZN poslal 52 državam, članicam OZN pravi, da enotno poveljstvo Združenih narodov na Koreji potrebuje čet. Poslanica pravi, da je vlada ZDA pripravljena začeti pogajanja z vladami, ki bi bile pripravljene dejansko pomagati Južni Koreji. Odgovor na poslanico glavnega tajnika mora vsebovati le splošne zadeve, o podrobnostih bi se namreč kasneje dogovorili. Glavni tajnik je poslal brzojavko tudi nacionalistični Kitajski, kateri sporoča, da je prejel sporočilo o ponudbi pomoči in da bo to ponudbo poslal naprej na enotno poveljstvo.

Nehru piše Stalinu in Achesonu

Domneva se, da predlaga Nehru omejitev vojne in mirno rešitev konflikta

WASHINGTON, 14. — Gospa Vijaja Laksmi Pandit, indijska veleposlanica v Washingtonu je včeraj popoldne izročila državnemu departmanu noto za državnega tajnika Achesona.

Poslanica je odklonila, da bi dala najmanjšo podrobnost o vsebini note in je poleg tega izjavila, da ne ve prav ničesar o pismu, katerega bi po vesteh v tisku istočasno izročil indijski veleposlanik v Moskvi namestniku sovjetskega ministra za zunanje zadeve Andreju Gromiku. S svoje strani je predstavnik državnega departmana potrdil, da je dobil noto indijske vlade, vendar pa ni hotel dati nobene vesti o vsebini.

Tudi v Moskvi ni tamkajšnje indijsko poslaništvo hotelo dati nobene vesti o poslanici, ki jo je Pandit Nehru poslal maršalu Stalinu. V diplomatskih krogih vlada veliko zanimanje za to poslanico posebno pa še, ker niso pričakovali, da bo Pandit Nehru v tako kratkem času prišel od besed k dejanju. Sovjetski opazovalci menijo, da je smisel te poslanice v prvi vrsti predvsem ta, da se omeji spopad in nato mirno reši zadeva, ki bi se po mnenju sovjetskih opazovalcev mogla rešiti le pod pogojem, da bi se kriza v okviru OZN rešila s sprejetjem LR Kitajske in s povratkom SZ v Varnostni svet. Na drugi strani pa kaže, da indijska vlada, ki je odobrila resolucijo Varnostnega sveta ni pripravljena zadostiti pogoju, ki je za Sovjetsko zvezo bistvene važnosti in sicer to, da bi se ZDA ne vmešavale več v dogodke na Koreji in da bi umaknile svoje čete. Revija «Novoje Vremja» namreč smatra ta pogoj kot bistveni, medtem ko krogi v sovjetski prestolnici menijo, da bo možnost zbližanja med sovjetskim stališčem in onim zahodnih sil toliko časa majhna, dokler se bodo ZDA vmešavale na Koreji.

V indijskih krogih pravijo, da je Nehrujeva poslanica Stalinu in Achesonu osebnega značaja. Pandit Nehru bi želel, da bi vlada LR Kitajske zastavila svoj vpliv in pripomogla k povratku miru na Koreji. S tem bi Maocetung lahko dobil sedež v Varnostnem svetu OZN. Nehru upa na ta način, da bi se SZ znova vrnila v OZN. Dalje je baje o poslanici slovesno zagotovil, da bi o pravnem stanju Formoze določila OZN v smislu izjav predsednika Trumana, ki je opozoril nacionalistično kitajsko vlado na Formozi, naj preneha z napadi. Končno pravijo indijski krogi, da Pandit Nehru najbrže ni v svoji poslanici omenil povratka severnokorejskih čet na 38 vzporednik.

Na angleškem zunanjem ministrstvu pravijo, da je bila angleška vlada sicer obveščena o tej Nehrujevi akciji, poudarjajo pa da jo niso vprašali za svet. V merodajnih krogih pravijo, da angleška vlada še vedno stoji na stališču resolucije Varnostnega sveta od 25. junija, ki je zahtevala povratek severnokorejskih čet na 38. vzporednik.

Vprašanje nemških ujetnikov v SZ predmet angleške note sovjetski vladi

Protesti v zahodnonemškem parlamentu proti češko-nemški meji

LONDON, 14. — Velika Britanija je pozvala Sovjetsko zvezo, naj sodeluje pri ustanovitvi mednarodne komisije, ki bo v Sovjetski zvezi izvršila preiskavo, da bi ugotovila resnico o sovjetskih trditvah, češ da so se vsi nemški vojni ujetniki vrnili domov.

Nota, ki jo je britansko ministrstvo za zunanje zadeve izročilo sovjetskemu ministru za zunanje zadeve v Moskvi pravi, da ne sprejme sovjetske izjave z dne 5. maja, ki trdi, da je bila repatrijacija nemških vojnih jetnikov končana, razen 9.717 vojnih zločincev, 2815 osumljenih vojnih zločincov in 14 bolnikov.

To trditev, pravi nota, je Nemčija kakor tudi ves civiliziran svet sprejel z vznemirjenostjo in zaskrbljenostjo, kajti tudi ta trditev je v očitnem nasprotju z dejstvom, da še veliko vojnih ujetnikov o katerih je znano, da jih zadržuje sovjetska vlada, če ni vrnilo domov v Nemčijo.

Nota pravi, da je Sovjetska zveza pokazala popolno zanemarjanje človečanskih načel, ker je odklonila popolno povratek vojnih ujetnikov. Nota sprašuje, ali so Sovjeti poslali vojne ujetnike na prisilno delo oziroma jih označili kot civiliste in jih tako izločili iz seznama vojnih ujetnikov.

Medtem ko so zahodne sile spoštovale sporazum je Sovjetska zveza drugače ravnala. Preiskava vlade Zahodne Nemčije je pokazala, da se nekaj desettisočev Nemcev še sedaj ni vrnilo iz Sovjetske zveze, čeprav je njihovim svojcem bilo javljeno, da so pod sovjetskim varstvom.

Nota poziva Sovjete, naj sprejmejo te-le ukrepe: 1. Naj se pridružijo ustanovitvi nepristranskega mednarodnega organizma, ki bi izvršil preiskavo v Sovjetski zvezi, in ugotovil položaj onih vojnih ujetnikov, za katere je znano, da so pod sovjetskim varstvom, 2. Moskva naj bi nudila podrobna obvestila o 13.456 ujetnikih, za katere sama priznava, da jih ima v svojem varstvu. 3. Pravico obtoženim ali obsojenim ujetnikom, da lahko dopisujejo svojim družinam, 4. Moskva naj bi dala vse podrobne podatke o onih osebah, katerim je s preobrazbo v civilne delavce odvzela značaj vojnih ujetnikov in jih tako izključila iz statistik ujetnikov. 5. Sovjetska vlada naj bi dala podrobnosti o številu, identiteti, datum in kraj pokopa onih Nemcev, ki so umrli kot ujetniki v Sovjetski zvezi.

Ameriški poslanik v Moskvi je danes prav tako izročil podobno noto o nemških vojnih ujetnikih. Isto je storila Francija.

Razen Grottewohlove komunistične partije so vse druge stranke nemške spodnje zbornice v Bonnu danes zjutraj soglasno protestirale proti nedavno sklenjeni pogodbi med Vzhodno Nemčijo in ČSR, ki pravi, da je izgon sudetskih Nemcev iz ČSR nespremenljiva, pravična in dokončno sklenjena zadeva. Protest pravi, da je omenjeni sporazum neveljaven, češ da je vzhodna nemška vlada lutkovna vlada, ki nima pravice predstavljati Nemcev.

Predstavnik vlade v Bonnu je izjavil danes, da je zvezna vlada zadovoljna s korakom zahodnih sil v Moskvi glede vojnih ujetnikov.

Mednarodni šport

"Tour de France„

V drugi etapi zmagal Leoni

LIEGE, 14. — V drugi etapi dirke po Franciji od Metza do Liegea (240 km) je zmagal Italijan Adolf Leoni v 7 urah, 2 minutah, 7 sekundah. Za njim so v istem času prispeli na cilj Magni (It.), Bobet (Fr.), Kubler (Svica), Schotte (Belgija) in večja skupina, v kateri so tudi Bartali, Robic. V splošni oceni vodi še nadalje Luksemburžan Goldschmidt, z minuto razlike mu sledi Lambrecht, Leoni je na tretjem mestu, Magni na šestem, Bartali z mnogimi drugimi na osmem mestu. Med moštvi vodi Luksemburg.

Davisov pokal

Danska-Italija 2:0

KOPENHAGEN, 14. — V tekmovanju za Davisov pokal sta si danes Danca Nielsen in Ulrich priborila dve dragocenih točki. Prvi je v petih setih premagal Cucellija s 6:3, 7:5, 0:6, 0:6, 6:4. Drugi pa Rolanda Del Bella s 6:0, 6:2, 6:2. Danski zadostuje še ena točka, da se plasira za nadaljnje tekmovanje.

Švedska-Poljska 3:0

STOCKHOLM, 14. — Švedska je danes dosegla tretjo točko v dvoboju s Poljsko ter se tako kvalificirala za finale evropske cone, v katerem bo nastopila proti zmagovalcu v dvoboju med Italijo in Dansko.

* * *

MONTREAL, 14. — Avstralec Frank Sedgman je premagal Kanadca Bredana Mackena s 75, 6:2, 6:1. Tekma je v okviru tekmovanja za Davisov pokal.

Jugoslovanski športniki na mednarodnih tekmah

LONDON, 14. — Na mednarodnem lahkoatletskem prvenstvu Anglije bodo poleg atletov Anglije, Amerike, Belgije, Holandije in drugih držav nastopili tudi jugoslovanski lahkoatleti Gubian, Mihalič, Otenheimer, Sarčević, Segedin.

* * *

LJUBLJANA, 14. — Danes je odpotovala iz Ljubljane v Avstrijo plavalna reprezentanca Slovenije, ki bo jutri in pojutrišnjem na Millstaettskem jezeru tekmovala s plavalno ekipo Koroške. V Avstrijo so odpotovali tudi plavalci mariborskega kluba «Polet», ki bodo tudi jutri in pojutrišnjim nastopili v tekmi s plavalci kluba «Post-Sport-Verein» v Gracu.

* * *

KOPENHAGEN, 14. — Kongres svetovne šahovske zveze je podelil naslov mednarodnega šahovskega mojstra Jugoslovanom Rabarju, Pucu, Milanu Vidmarju ml. in Nedeljkoviću.

TRŽAŠKI DNEVNIK

Povišati, ne pa reducirati število slovenskega učiteljstva

Učiteljstvo je vložilo prošnje za namestitev v novem šolskem letu, pa se šolska oblast gotovo že bavi z reševanjem učiteljskih prošenj. Zato mislimo, da ni prezgodaj, če spregovorimo nekaj besed v zvezi z nameščanjem učiteljstva.

Lansko leto, ko je prof. Andri izvedel v soglasju s polkovnikom Marshallom znano redukcijo razredov in paralelk, sta bila omenjena gospoda ob naših protestih mnenja, da je redukcija upravičena, le da bi morala biti izvedena v začetku šolskega leta. Opravičevala sta to redukcijo s padcem števila učencev v slovenskih šolah.

Iz vsega navedenega moramo sklepati, da ne namerava letos šolska oblast čakati z ukinjenjem razredov in odpuščanjem učiteljstva do decembra, nego bo hotela to izvršiti kar v začetku šolskega leta, sklicujoč se seveda pri tem na ponovni padec števila slovenskih učencev, ki ga bomo ugotovili ob začetku novega šolskega leta. V šolskem letu 1950—1951 se bodo vpisali v 1. razred osnovne šole otroci, ki so bili rojeni v letu 1944, torej v voinem letu ter bodo v glavnem zapustili klopi osnovnih šol učenci petega razreda, ki pripadajo predvsem letniku 1938 ali še starejšim, je prirodnost predvidenega padca povsem naravna, kakor bo tudi povsem naravno, da bo z všolanjem letnika 1946, posebno pa še od leta 1947 naprej število osnovnošolskih učencev zopet naraščalo. Torej že dejstvo samo, da je padec števila učencev osnovnih šol evidentno prehodnega značaja, bi moralo napotiti resno in pošteno šolsko upravo, ki ji je na srcu bodočnost šolstva, da ne izvaja zaradi trenutnega padca kakega žongliranja s stališčem učiteljstva, žongliranja, ki bi nevarno ogrozilo obstoj zadostnega kadra učiteljstva za bodoči razvoj slovenske šole. Zato bomo smatrali vsak poizkus za zmanjšanje učiteljskega kadra kot odprt napad na samo slovensko šolo. Statistika vpisanih učencev ne sme in ne more služiti kot Prokrustova postelj, da bi vanjo stlačili učiteljski zbor in ga brezglavo (ali bolje rečeno premišljeno zlobno) amputirali. Številčnost učiteljskega kadra se namreč ne da določevati z enostavnim računom sorazmerja.

Taki računi so možni le tam, kjer imamo opravka s paralelkami. Le te se dajo, če zares primanjkuje učencev, brez škode za razvoj šolstva ukiniti. Torej oglejmo si najprej te možnosti. Ker bodo četrti razredi iz šolskega leta 1949—1950 postali naslednje leto peti razredi, primerjamo lanske četrte s petimi razredi.

V naslednji tablici objavljamo podatke za one šole, ki so imele za V. razred po dve ali več paralelk.

Šola	V. razred paralelke	V. razred učenci	IV. razred paralelke	IV. razred učenci
Sv. Jakob	4	100	2	65
Sv. Ivan	3	85	2	66
Rojan	2	42	2	57
Škedenj	2	37	2	48
Sv. Ana	3	66	2	72
Opčine	2	45	2	58
Sv. Križ	2	39	1	35
Prosek	2	40	1	37
Nabrežina	2	40	1	25
Dolina	2	46	1	32

Kdor bo natančneje proučil gornje številke, bo ugotovil, da je izven vsake diskusije, da bodo tudi prihodnje šolsko leto na šolah v Rojanu, v Škednju in na Opčinah po dve paralelki petega razreda kajti letošnji četrti razredi na teh šolah so močnejši od petih razredov. V oko udari tudi dejstvo, da so lanske tri paralelke petega razreda pri Sv. Ani imele 66 učencev, medtem ko sta bili za 72 učencev IV. razreda le dve paralelki. To je posledica krivičnega združevanja paralelk v lanskem decembru in le delna poprava te krivice bi bila, če bi šola pri Sv. Ani za 72 učencev obranila 3 paralelke petega razreda, kot jih je imela v preteklem letu za 66 učencev.

Paralelke četrtih razredov pri Sv. Jakobu, pri Sv. Ivanu, v Sv. Križu in na Proseku so bile tudi prizadete ob lanski redukciji. Ker presega pri Sv. Jakobu in Sv. Ivanu število učencev v IV. razredu 60, je povsem umestno, da v prihodnjem šolskim letu razdele te učence v tri paralelke petega razreda. Po istem merilu bi morale šole v Sv. Križu, na Proseku in v Dolini imeti po dve paralelki petega razreda. Iz tega sledi, da bi na vseh zgoraj naštetih šolah moralo praviloma biti v novem šolskem letu število paralelk petih razredov kvečjemu za dve paralelki manjše kot v preteklem šolskem letu (Sv Jakob 3 paralelke namesto štirih, v Nabrežini 1 razred namesto dveh paralelk). Ker je šola v Ul. sv. Frančiška imela lani dva četrta razreda in enega petega, bo število paralelk petih razredov na vseh šolah le za eno manjše. Napisali smo, da bi se število petih razredov lahko zmanjšalo kvečjemu za eno paralelko, ne da bi pri tem število učencev v posamezni paralelki padlo pod povprečje učencev, ki odpadejo na enega italijanskega učitelja. Če pa primerjamo število slovenskih učencev s številom učencev na italijanskih šolah v kakem posameznem razredu, potem ne vidimo čisto nobenega razloga, da bi se kakor koli zmanjšalo število petih razredov v prihodnjem šolskem letu.

Oglejmo si sedaj še prve razrede, kjer bi utegnilo vendarle priti do redukcije. Ker ima na vseh šolah na Tržaškem ozemlju prvi razred paralelko le šola na Opčinah, obstaja možnost, če bo število začetnikov na Opčinah nižje, da bo v prihodnjem šolskem letu le en prvi razred manj.

Do tu smo govorili o popolno organiziranih šolah s petimi razredi. Jasno je, da bi bil zločin, neodpustljiviv zločin, da bi zaradi trenutno nižjega števila učencev izpreminjali višje organizirane šole v nižje organizirane (v štirirazrednice) in uvajali pouk v oddelkih, ki nikdar ne more doseči onih uspehov, kot jih dosežemo v razredih, v katerih je en sam šolsko letnik. Končno ne zahtevamo prav nič nemogočega in nepravilnega. Če imajo v Nabrežini za 64 italijanskih učencev popolno petrazrednico celo s šestimi učitelji, potem upravičeno zahtevamo, da se tudi za slovensko šolo uporablja isto merilo. Če pa primerjamo nabrežinsko italijansko petrazrednico (s 6 učitelji) s slovenskimi šolami v Trebčah s 63 učenci in 4 učitelji, v Bazovici s 66 učenci in 4 učitelji ter v Boljuncu s 60 učenci in 3 učitelji, potem moramo ugotoviti, da bi bilo potrebno nameščanje novih učiteljev ne pa redukcija.

Pri proučevanju naše šolske organizacije ne smemo mimo dejstva, da imamo Slovenci relativno veliko število nižje organiziranih šol. Le 16 šol t. j. komaj 39 odst. vseh šol je petrazrednic in odpade torej na nižje organizirane šole kar 25 šol (t. j. 61 odst.), in še od teh je kar 10 dvorazrednic, štiri enorazrednice in komaj 3 štirirazrednice. Vsako potiskanje teh nepopolnih šol v še nižjo kategorijo bi bilo v škodo slovenskega šolstva, zato se tudi tu ne sme zniževati število učiteljstva. Ali je morda naša zahteva spričo manjšega števila učencev neumestna in pretirana? Odgovor na to vprašanje nam dajeta italijanski šoli na Katinari in na Proseku, ki sta v šolskem letu 1949—1950 imeli za 22, oziroma 19 učencev po dva učitelja.

Slovenci imamo razlogov dovolj, da smo nasproti politiki šolske uprave nezaupni. Zato smo hoteli vse odločujoče kroge od polk. Marshalla in prof. Andrija za Vojaško upravo, prof. Rubinija za superintendanco in prof. Mizerita in Kacina za slovensko šolsko upravo opozoriti na vprašanje, ki nas ne more pustiti ravnodušne in ki se mora rešiti v interesu slovenskega šolstva brez vsake diskriminacije in šovinističnega sovraštva.

Pravi križev pot je bilo prekratko življenje slovenskega pesnika Josipa Murna - Aleksandrova. Nedavno je o njem pisal «Ljudski tednik»: Kot srednješolec je stanoval v stari cukrarni ob Ljubljanici, ogromnem, mrkem poslopju, kjer so živeli siromaki vseh vrst, delavci, mali obrtniki, pisarji in študentje. Ivan Cankar, ki je cukrarno opisal v noveli «Nina» in drami «Lepa Vida», jo imenuje «mrtvašnico» modernih, saj sta tu zaključila svoje mlado življenje kar dva izmed četvorice, Dragotin Kette, kmalu za njim pa še Josip Murn.

Danes slovenska dijaška mladina ne gladuje več v temačnih cukrarnah. Svobodna domovina je dijakom odprla svetle dijaške domove in gradi za visokošolce posebno študentsko naselje. V njem bo rasel nov, zdrav rod, ki bo sprejel kulturno dediščino in jo nadalje bogatil.

Tudi slovensko ljudstvo na Tržaškem ozemlju, četudi v težjih razmerah kot naši rojaki v svobodni domovini, skrbi preko Dijaške matice za svoj inteligenčni naraščaj. Prispevke, ki jih prejema Dijaška matica od slovenskega ljudstva, so merilo naše kulturne zavesti.

Zastopnika razrednega sindikata v Tovarni strojev

Glavni odbor Enotnega sindikata industrijskih delavcev je poslal vodstvu Tovarne strojev Sv. Andreja pismo sledeče vsebine:

Delavci — člani Enotnega razrednega sindikata, so na svoji zadnji seji izvolili kot zaupnike svoje sindikalne organizacije pri vodstvu tega podjetja sledeča tovariša: Meglica Mario in Žerjal Ermano.

Delavci — člani Enotnega razrednega sindikata, zahtevajo zato na osnovi zakonov ter do sedaj veljavnih predpisov, da jih zgoraj omenjena tovariša zastopata ter ščitita njih interese v vseh vprašanjih, kot na primer: v vprašanjih plač, delovnih urnikov, delovnih pogojev, protestov, socialnega in ekonomskega zavarovanja itd.

Prepričani, da bo vodstvo pravilno razumelo našo zahtevo, zaključujemo.

Tajništvo:
Enotnega razred. sindikata industrijskih delavcev

Kako nameravajo rešiti vprašanje ladjedelnice Sv. Roka

Delavcem ladjedelnice Sv. Roka grozijo množični odpusti - V kratkem bo odšla na odsek za delo Vojaške uprave delegacija delavcev Sv. Roka

Položaj v ladjedelnici Sv. Roka postaja iz dneva v dan bolj kritičen. Medtem, ko je vodstvo Crde pred časom grozilo samo z zmanjšanjem delovnih urnikov ter z začasnim odpustom z dela le nekaterih tamkaj uslužbenih delavcev, je sedaj javilo, da namerava prekiniti z obratovanjem ter v zvezi s tem odpustiti z dela vse uslužbence, zaposlene v tej ladjedelnici.

Vest o likvidaciji ladjedelnice Sv. Roka, v kateri je bilo do sedaj zaposleno večje število delavcev, je zelo razburila tržaški delavski razred, ki živi zaradi kritičnega gospodarskega položaja že v dovolj težkih življenjskih razmerah. Prizadeti delavci so se takoj obrnili do svojih sindikalnih zastopnikov kot tudi do odgovornih činiteljev; delegacija delavcev je odšla tudi k predsedniku cone, kateremu je prikazala celoten položaj v ladjedelnici Sv. Roka ter zahtevala, da stori kar je v njegovi moči, da se nevarnost likvidacije te ladjedelnice na vsak način prepreči. Predsednik cone je obljubil, da se bo za stvar pozanimal ter da bo interveniral tudi pri Vojaški upravi, ki naj bi v prihodnjih dneh sprejela delegacijo uslužbencev Sv. Roka.

Likvidacija ene najstarejših ladjedelnic Tržaškega ozemlja ni osamljen primer; pred njo se je to zgodilo že ladjedelnici Martinuzzi, ki je morala prenehati z obratovanjem zaradi «pomanjkanja novih naročil». Tudi za ladjedelnico Sv. Roka velja ista pesem — pomanjkanje novih naročil.

Kje so sedaj vse tiste obljube odgovornih krogov, ki so zatrjevali, da bo z izvajanjem Marshallovega plana zagotovljeno delo vsem tržaškim ladjedelnicam in tovarnam. Kje so sedaj vsi tisti gospodje, ki so vedeli povedati toliko lepega o «izboljšanju» gospodarskega položaja na našem ozemlju? Kje so vsa obljubljena naročila, ki bi morala zagotoviti delo vsemu delavstvu, zaposlenemu v tržaških ladjedelnicah?

Že nekaj mesecev so na dnevnem redu vprašanja novih naročil ladjedelnicam Tržaškega ozemlja. Pred časom je bil isti primer v Tržaškem arzenalu, kjer pa bodo, kot smo izvedeli, delavci pričeli s predelovanjem dveh Liberty v motorne ladje. Delo se bo pričelo šele s prvim avgustom ter bo vsaj za nekaj časa zaposlilo tamkaj uslužbene delavce, s čimer bi bila začasno odstranjena nevarnost takojšnjih odpustov z dela.

Kako nameravajo odgovorne oblasti rešiti vprašanje ladjedelnice Sv. Roka, od katerega je odvisna usoda sto in sto delavcev in njihovih družin?

Kako zainteresirani so delavci na rešitvi tega tako perečega vprašanja, je najbolje pokazala občinska seja v Miljah, ki se je vršila v četrtek, katere se je udeležilo veliko število delavcev. Kot prva točka dnevnega reda je bilo prav vprašanje ladjedelnice Sv. Roka, na katerem so občinski svetniki sklenili, da se bodo obrnili do Vojaške uprave, ki naj v najkrajšem času reši vprašanje novih naročil, katera bodo lahko zagotovila delo vsaj za daljšo dobo. Sklenjeno je tudi bilo, da se pošlje proti koncu tedna delegacija delavcev ladjedelnice Sv. Roka na odsek za delo Vojaške uprave, kjer naj prikaže celoten položaj ter zahteva takojšnjo rešitev vprašanja nadaljnjega obstoja te ladjedelnice.

Tržaško delavstvo, ki spremlja z velikim zanimanjem potek dogodkov v ladjedelnici Sv. Roka, je trdno odločeno stopiti v odločno pomoč prizadetemu delavstvu ter obenem z njim preprečiti postopno likvidacijo naših priznanih ladjedelnic in tovarn.

Včerajšnja seja občinskega sveta

Zaradi objestnosti demokristjanske večine so opozicijski svetovalci v znak protesta upravičeno zapustili sejno dvorano

Na včerajšnji seji tržaškega občinskega sveta, ki se je začela z zamudo šele ob 18 uri pod predsedstvom občinskega odbornika odv. Fortija, smo pri vprašanjih izvedeli, da bodo šele na prihodnji seji odgovorili glede prehoda delokroga stanovanjskega urada s predsednika cone na župana. Dalje smo izvedeli, da bodo v Sv. Križu verjetno postavili občinsko ribjo tržnico, ki jo bodo vodili sami ribiči, kajti Sv. Križ, čeprav je ribiško pristanišče, še vedno nima ribje tržnice. — Slepo ulico, ki vodi od Miramara v Sv. Križ, bodo opremili s posebnim napisom: *«Slepa ulica na postajo. Za izhod na pokrajinsko cesto, kreniti na desno». Upamo, da bo napis v slovenščini!* — Na Opčinah bodo zgradili dve javni stranišči, za katere so načrti v delu. Za tehnično osebje Občinskega tehničnega urada bo občinski svet odobril nov pravilnik o razvrstitvi osebja, ki bo upošteval novo ureditev tudi za nadure.

Po vprašanjih in odgovorih je občinski svet prešel na dnevni red, na katerem so bile odobritve številnih sklepov redne občinske uprave. Ti sklepi zadevajo večje ali manjše stroške občinske uprave, razne prodaje itd., ki so bili skoro vsi soglasno sprejeti. Omembe vreden je tisti sklep, ki zadeva oddajo v najem 120 kvm dvorišča v poslopju «Caccia» na stari mitnici na 17 let Romeu Donda, ki bo zgradil nadstrešje za potrebo tvornice za obutev. Donda bo občini plačeval 60.000 lir in 278.200 lir letno za najemnino.

Dalje je občinski svet odobril povišanje plač čuvajem na pokopališču. Občinski odbornik Geppi je zahteval spremembo člena 4. predpisov glede ureditve tranzita na tržnici za povrtnino, kar je bilo sprejeto. Zadnji sklep, ki ga je včeraj občinski svet sprejel pa se tiče finančnega načrta za leto 1950 na gradu Sv. Justa, ki ga upravlja avtonomna ustanova za turizem. Dohodkov je bilo 14 milijonov, od čegar gre za pokritje stroškov prejšnje sezone 300.000 lir, za stroške uprave pa 13.300.000 lir. Izdatki znašajo 1 milijon za sprejemanje gostov, 2 milijona pa za davke, predpisane za posebne manifestacije turistič. nega interesa z gledališkimi predstavami vred. Opozicijski občinski svetovalci so zahtevali pri tej točki, da se razprava o financah omenjene avtonomne ustanove odloži, ker občinski odbor ni pravočasno obvestil občinskega sveta o proračunu ustanove. Zahteva opozicijskih svetovalcev pa je bila kakor vedno objestno z demokristjansko večino odbita, nakar je opozicija popolnoma upravičeno v znak protesta zapustila dvorano.

Nato bi moral občinski svet nadaljevati s tajno sejo, kar pa ni bilo mogoče, ker je bilo število navzočih svetovalcev zaradi odhoda opozicije po zakonu premajhno.

Krasna predstava SNG na prostem v Bazovici

Sinoči je Slovensko narodno gledališče za Tržaško ozemlje priredilo prvo predstavo na prostem v Bazovici. Igrali so Kreftovega *«Veleizdajalca»*, ki je že v Trstu doživel prodoren uspeh. Bazovci so se v velikem številu predstave udeležili in ji pazljivo sledili ter igralce nagradili s ploskanjem in cvetjem.

Ob tej priliki je bil postavljen prvikrat novi oder iz železnih drogov, ki je prav gotovo edini te vrste v Trstu. Bazovci so prepričani, da jim bo še letos naše gledališče prikazalo tudi ostale igre svojega letošnjega repertoarja.

Tržaški velesejem

K včerajšnji vesti o tržaškem velesejmu treba pripomniti, da je določena celokupna vsota posebnih kontingentov (v okviru zunanje-trgovinskega prometa) v višini 700 milijonov lir, in sicer odpade razen že omenjenih 100 milijonov lir za Avstrijo ostalo na: ČSR 90 milijonov, Francijo 100 milijonov, FLRJ 40 milijonov, ZDA 50 milijonov, Svico 40 milijonov, Sirijo 10 milijonov itd. Verjetno bo ta kontingent zadosten, ker je letošnji obseg sejma še skromen.

Ti podatki so pri včerajšnji vesti, ki je bila pripravljena že vnaprej, pomotoma izpadli.

Širite in čitajte Primorski dnevnik!

IZPRED SODIŠČA

Menjal je državljanstvo da se je izognil zaporu

Zavezniško sodišče za določevanje narokov je nato razpravljalo proti jugoslovanskemu državljanu Puciulinu Mariju, obtoženemu ilegalnega prihoda na Tržaško ozemlje. Piciulin Marij, ki je doma iz jugoslovanske ga dela Gorice, je bil kot italijanski državljan 1947. leta od italijanskih sodišč zaradi kaznivega dejanja proti imovini obsojen na 12 let ječe. V zaporu je nato optiral za Jugoslavijo ter s tem dosegel, da so ga po dogovoru med jugoslovansko in italijansko državo o medsebojni zamenjavi jetnikov italijanske oblasti izročile Jugoslaviji. Ko je tako uspel, kar si je želel, ni čakal drugo, kot priliko, da je ušel iz Jugoslavije na Tržaško ozemlje, kjer se je hotel izdati za političnega begunca. Sodnik Bayliss ga je včeraj obsodil na 1 mesec zapora s pripombo, da bo predlagal odgovornim oblastem, da ga bodo kot nezaželenega tujca izgnali s tukajšnjega ozemlja.

Bill se je izdajal za oficirja

Pri zadnjem procesu proti našemu dnevniku, ki je prišel pred vojaško sodišče, ker je objavil, da so člani angleške vojaške policije pri zasliševanju pretepali nekatere šoferje RASC, je igral važno vlogo tudi tolmač angleške policije William Weil-Bill, oseba, ki je pri zasliševanjih prisostvovala ne le kot tolmač, temveč tudi kot pomagač policistov pri pretepanju zaprtih šoferjev. Včeraj smo tolmača Billa ponovno zagledali pred vojaškim sodnikom Baylissom, samo s to razliko, da ni bil več priča, temveč obtoženec. Nič več samozavestno, temveč ponižno je sedel na zatožni klopi, obtožen, da se je izdajal za oficirja angleške vojske ter si od različnih oseb izposodil okoli 150.000 lir. Njegov braniec odv. V. Bologna je predsednika zavezniškega sodišča za določevanje narokov Baylissa zaprosil, naj njegovemu klientu, ki je pred aretacijo stanoval v hotelu «Opatija», dovoli privilegij začasne svobode. Sodnik Bayliss pa je branilčev predlog odbil ter določil, da bo moral Bill do torka, ko bo proti njemu razprava pred zavezniškim vojaškim sodiščem, ostati za zamreženimi okni.

Ker je pretepel fašista

Prizivno sodišče potrdilo prvotno obsodbo

Prizivno sodišče v Trstu pod predsedstvom dr. Forziatija in javnim tožilcem Collottijem je včeraj razpravljalo o prizivu, ki ga je vložil antifašist Haering Ferdinand. Njega je tožil fašist in škvadrist Cesco Bruno, že obsojen od porotnega sodišča na 10 let ječe, katerega sodbo pa je nato kasacijsko sodišče razveljavilo, češ da ga je Haering 17. marca lani žalil in pretepel v nekem baru v Trstu. Okrožno sodišče je na podlagi te tožbe 20. marca letos Haeringa obsodilo zaradi poškodb na 2 leti ječe pogojno ter na plačilo sodnih stroškov, oprostilo pa ga je obtožbe razžaljenja časti. Prizivno sodišče je včeraj potrdilo sodbo prvotnega sodišča ter določilo, da mora Haering plačati tudi sodne stroške prizive ter 20.000 lir zastopniku zasebne stranke. Haeringa je branil branilec odv. Kezich.

Nesreča pri delu

Včeraj ob 9 dopoldne so v glavno bolnišnico pripeljali 36-letnega težaka Bruna Ria iz Sv. Marije Magdalene Spodnje 794, kateri se bo moral zaradi rane na glavi zdraviti okoli 10 dni. Ponesrečil se je v bližini tovarne Ilva, kjer mu je pri delu z višine 20 metrov padel na glavo velik kos železa.

***

V bolnišnico je prišel po prvo zdravniško pomoč tudi 58-letni električar Ranieri Gabrijel iz Androne Colombo 9, ki bo moral zaradi opeklin po dlani leve roke ostati v bolniški oskrbi okoli 6 dni. Zdravniškemu osebju je povedal, da se je ponesrečil v tovarni Sv. Marka, kjer ga je pri delu oplazil električni tok.

Žene! Dopisujte v svojo nedeljsko stran „Primorskega dnevnika"

Vojaški avto smrtno povozil v Žavljah Bruna Petronia

Krivda kot vedno: brezglava brzina in pijanost

Sinoči ob 23.10 je pridrvel po klancu pri «Aquili» v Žavljah vojaški avtomobil s tremi ameriškimi vojaki ter ubil 40-letnega mehanika Petronia Bruna iz Milj. Zdravniku Rdečega križa policija ni dovolila pregleda, tako da je mogel le od daleč ugotoviti, da ima ponesrečeni Petronio razbite noge v kolkih, in zaradi padca verjetno tudi hude notranje poškodbe ter verjetno tudi razbito lobanjo, ker je pri nesreči letel po zraku okrog 20 metrov ter padel na strmino izven ceste.

Od treh ameriških vojakov je bil ranjen vojak Arthur Kurth, star 42 let, ki je dobil poškodbe na glavi in roki, a zdravnik Rdečega križa je ugotovil, da je bil zelo pijan («etilismo acuto»). V avtomobilu so bile steklenice likerja.

Ponesrečeni Bruno Petronio je v Žavljah vsemu prebivalstvu dobro znan in priljubljen, tako da so se zbrali okrog nesrečne žrtve vsi prebivalci Žavelj, ki jih je nesreča Bruna Petronia pretresla ter so soglasno obsojali brezglavo brzino in pijanost, ki je povzročila njegovo smrt.

Upamo, da bodo odgovorne vojaške oblasti končno že enkrat ukrenile vse, kar je potrebno, da se takšne grozne nesreče, ki se dogajajo zaradi brezpotrebnega divjanja in pijanosti vojakov, ne bodo več dogajale.

Tatvinice in žeparske akcije

Pred poslopjem glavne pošte v Trstu je včeraj 24-letni Zobec Bruno in Ul. Panebianco 24 za trenutek pustil svoje kolo. Ko se je vrnil, je moral z razočaranjem ugotoviti, da je njegovo kolo menjalo lastnika, zaradi česar je utrpel okoli 20.000 lir škode. Neznani vlomilci so se dalje s pomočjo ponarejenih ključev vtihotapili v stanovanje Alojzije Bergoc z Vrdelske ceste 18, kjer pa niso imeli sreče, ker jih je «pri delu» nekdo zmotil, tako da so v hitrici pobrali samo 2000 lir. Tretja tatvinica se je dogodila v krojačnici Marije Abram v Drevoredu XX. september 63. Tudi tukaj so se vlomilci poslužili ponarejenih ključev, z obiska pa so odnesli moške hlače, 1 žensko haljo ter moško suknjo v skupni vrednosti 20.000 lir.

Grenke banane

Solastnik neke stojnice s sadjem in zelenjavo na Trgu Ponterosso Argenziano Renato iz Ul. Brunner 10 je včeraj zjutraj ob 7.30 nakupoval razno sadje in zelenjavo na trgu na debelo na Martovih poljih. V trenutku njegove nepazljivosti pa je neznana roka potegnila z njegovega kamiona 10 kg zabojček, poln sladkih banan. Na srečo je nepošteno dejanje neznanca opazil njegov nečak Gvido Mirasola, ki se je s svojim stricem takoj spustil za bežečim neznancem. Po kratkem zasledovanju se jima je posrečilo tata dohiteti ter ga izročiti članom civilne policije, ki so ga odpeljali s seboj na policijsko postajo v Ul. Hermet, kjer so ga identificirali za 26letnega Matiza Karla iz Ul. Beccherie 3.

Zastopstvo kmetov

(Nadaljevanje s prve strani)

nizacije in združenja, in sicer «dokler ne bodo izdane odločbe o sestavi zborničnih volivnih list in o volitvah svetovalcev ter nadzornikov». Ukaz št. 106 pa je celo na ta dolgi «dokler» pozabil in je volitve kratko in malo zapustil.

Proti Tognijevemu osnutku so že sprožila ostre proteste važna glasila. «Il Giornale di Comercio» piše n. pr da se o stvari sploh ni razpravljalo pred vrhovnim svetom za trgovino, da avtonomije zbornic sploh ni, da vse povojne ukrepe opravičujejo s «provizoričnim» značajem zakonodaje in da osnutek ne bo zadovoljil nikogar, ker pomeni le prispevek k birokratizaciji, ki je sama sebi namen. Nedvomno bodo protestirali tudi drugi kajti določba, da naj bo četrtina članov zborničnega sveta iz vrst delavcev, pomeni demagoško politiko odvzemanja pomena sindikalnim organizacijam. Da ni z zastopanjem kmetov nič bolje, razvidimo, ko prihajajo bodisi predlogi za izboljšanje, bodisi protesti zaradi nevzdržnih razmer italijanskega poljedelstva od vsepovsod toda ne od trgovinsko - industrijsko - poljedelskih zbornic, ki pa jih s svojimi prispevki vzdržuje tudi kmetijstvo.

Pri nas bo treba obrniti pozornost pristojnih oblasti še na druge stvari. N. pr. pravkar se poslavlja šef poljedelskega urada VU Wail, ki odhaja domov in zapušča na svojem mestu «civil executor-ja» t. j. pomočnika, ki bi moral biti po že splošno utrjeni praksi strokovnjak, a je menda - violinist in seveda ne Slovenec. Istočasno je bil upokojen edini slovenski inšpektor pri Kmetijskem nadzorništvu, (za zdravstvo) kjer od 24 nastavljencev ostajajo le trije Slovenci, od tega dva tehnika, ki ju skoraj ni v pisarni. Vse to in mnogo drugih stvari med kmetovalci ne vzbuja dobrih odmevov. Odgovorni naj se tedaj zavedo svojih dolžnosti do gospodarske panoge, ki predstavlja dobršen del narodnega dohodka področja in neposredno prehranjuje nad 10 odstotkov prebivalstva.

Tem hranilcem šamim je treba prepustiti vprašanje njih lastnega zastopstva in državne urade je treba prav tako prilagoditi njihovemu mišljenju in potrebam. Imenovanja v Zbornico TIP ne smejo mimo njih, čeprav so začasna, ker je treba končno le pričeti razgovor o pravem, voljenem in avtonomnem zastopstvu naših kmetov in ribičev, ki bi lahko ustvarili lastno zbornico in svoje mesto v dosedanji prepustili obrtnikom, ki po tradiciji spadajo vanjo.

Komaj tedaj bi veljalo «no taxation without representation», namesto sedanjega «taxation with disdain»!

KOLEDAR

Gledališče - Kino - Radio

Sobota 15. julija
Henrik, Vladimir
Sonce vzide ob 4.28, zatone ob 19.52. Dolžina dneva 15.24. Mlaj vzide ob 4.07, zatone ob 20.36.
Jutri nedelja 16. julija
Dev. Marija, Bogdan

SPOMINSKI DNEVI

1947 je stekel na mladinski progi Šamac-Sarajevo prvi vlak do Doboja.

1904 je umrl P. A. Čehov, slavni ruski pisatelj. Rodil se je leta 1860.

Sestanek pevskega zbora Prosv. društva v Barkovljah

Pevski zbor Prosvetnega društva v Barkovljah bo imel v torek dne 18. t. m. ob 21. uri važen sestanek. Prosimo vse pevce, da se sestanka udeležijo zaradi izleta, ki bo 23. t. m.

IZLET PDT

Planinsko društvo v Trstu priredi 23. t. m. izlet v zapadne Julijce: Žlebi, sedlo Nevea, Rabeljsko jezero in Belopeška jezera. Prijave do 21. t. m. pri Gecu v Rojanu, Trg Tra i Rivi, in ZDTV, Ul. Machiavelli 13, II.

POCITNICE NA BLEDU

Planinsko društvo v Trstu sporoča, da bo odhod prve izmene za letovanje na Bledu v soboto 15. t. m. ob 11. uri dopoldne iz Ul. F. Severo. Opozarjamo vse, ki so določeni za to izmeno, da se zglase prav gotovo še danes v uradu ZDTV (UCEF), Ul. Machiavelli 13-II, telefon 29-936, zaradi navodil. Vpisovanje za prihodnje izmene se nadaljuje.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

V nedeljo 16. t. m. ob 21. uri gostovanje v **BOLJUNCU** (na prostem) z MOLIEROVO komedijo

„TARTUFFE"

Telovadci, telovadke!

Vabimo vse telovadce in telovadke, da se udeleže rednih vaj, ki so vsak ponedeljek, sredo in petek od 20,30 do 22 na stadionu «Prvi maj».

V kratkem bomo nastopili v Sovodnjah pri Gorici pri proslavi mladinskega dne s sledečimi točkami:

Vaje z obroči (članice).

Fizkulturna koračnica (Že nam sonce lepše sveti) — člani in članice.

Rajanje pod mlaji (folklora) članice in člani.

Važno je, da se nastopa vsi udeležimo in da smo dobro pripravljeni.

Lahkoatletski treningi ZDTV

Lahkoatletska sekcija ZDTV vabi člane športnih društev, mladince in mladinke na redne treninge, ki se vršijo vsak torek in četrtek od 18. ure dalje, ter vsako nedeljo dopoldan na stadionu «Prvi maj». Trenirajo se sledeče panoge: teki od 100 do 5000 metrov, skoki v daljino in višino, meti krogle, kopja in diska. Vsi treningi so pod tehničnim vodstvom ZDTV.

Vabljeni so tudi začetniki, ki se bodo pod strokovnim vodstvom izurili v lepem lahkoatletskem športu.

Opozarjamo vse mladince in mladinke, ki so se prijavili v tržaško mladinsko brigado, da bodo imeli danes 15. t. m. zdravniški pregled v Ul. R. Manna 29 od 9. do 11. ure dopoldne.

Vabimo vse brigadirje da se udeležijo konference, ki bo v soboto ob 17. uri v Ul. R. Manna 29.

MESTNI ODBOR ZAM

TRZASKA BORZA

Zlati šterling 7400/7500, papirnati šterling 1570/1600, dolar 635/637, dolar (telegrafski) 642-644, švicarski frank 146/147, 100 francoskih frankov 178/180, avstrijski šiling 23.5/23.75.

VREMENSKO POROČILO

z dne 14. t. m. ob 19. Zračni tlak 757.5 — narašča; temperatura 22.4 do 29.4; brez vetra; nebo 6/10 oblačno; morje skoro mirno; temperatura morja 26.5.

NOCNA SLUZBA LEKARN

All'Alabarda - Istrska ul. 7; De Leitenburg - Trg sv. Ivana 5; Praxmaier - Veliki trg 4; Prendini - Ul. Tiziano Vecellio; Zaetti - Ul. Commerciale 26; Harabaglia v Barkovljah in Nicolj v Škednju imata stalno nočno službo.

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 14. julija 1950 se je v Trstu rodilo 12 otrok, umrli sta dve osebi in porok je bilo 7.

Poročili so se: uradnik Nordio Mario in gospodinja Tiozzo Maria Luisa, geometer Zweyer Giovanni in bolničarka Piol Katerina, fotograf Natali Arnaldo in gospodinja Milazzi Norma, ameriški vojak Handley George in gospodinja Bagorda Maria, uradnik Griffin George Henry in gospodinja Trovato Maria, ameriški vojak Glover William D. in gospodinja Ranieri Maria, ameriški vojak Styers David J. in gospodinja Fracarossi Dolores.

Umrla sta: 72-letna Sabaz Maria por. Torcello in 63-letni Maganja Giuseppe.

KINO

Rossetti. Zaprt.
Excelsior. 16.30: «Velika izdaja», Robert in Elizabeth Taylor.
Fenice. 16.30: «Veliki Gatsky», Alan Ladd.
Filodrammatico. 16.30: «Potepuh mrtvega mesta» R. Joung.

Alabarda. 16.00: «Argonski strelci», James Cagney.
Garibaldi. 15.30: «Koraki v temi», Errol Flynn.
Ideale. 16.30: «Sin strele», R. Jonhson.
Impero. 15.30: «Izobčenci iz Montelepra», Vittorio Gassman.
Italia. 16.00: «Sreča je plavolasa».
Viale. 16.00: «Venera in profesor» Danny Kaye.
Vittorio Veneto. 16.00: «Na srebrni reki», Errol Flynn.

Adua. Zaprt.
Armonia. 14.30: «Zarotniki iz Barovic», Bob Hope.
Azzurro. 16.00: «Tatovi koles».
Belvedere. Zaprt.
«Ob morju». Zaprt.
Marconi. 16.00, na prostem 20.30: «Otok želje».
Massimo. 16.00: «Izobčenci ob meji», R. Paige.
Novo Cine. 14.30: Zaprt.
Odeon. 16.00: «Dve siroti», Alida Valli.
Radio. 16.00: «Presneta vojna», Nino Taranto.
Savona. 15.30: «Prehod na severozapad», S. Tracy.
Venezia. «Helzapoppin».
Vittoria: «Imam rajši kravo».
Kino na gradu. 20.00: Koncert.
Ljudski vrt na prostem. 20.45: «Grof Essex».
Letni kino v Ul. F. Severo. 21.00: «Napisano na vetru».
Skoljet. 21.00: «Osvajalci».
Letni kino Rojan. 20.45: «Ta žena je moja».

RADIO

JUGOSL. CONE TRSTA

(Oddaja na srednjih valovih 212.4 m ali 1412 kc)

SOBOTA 15. 7. 1950

6.30: Jutranja glasba; 6.45: Poročila v ital. in objava sporeda; 7.00: Napoved časa - poročila v slov. in objava sporeda; 7.15: Jutranja glasba.

12.00: Opoldanski koncert; 12.30: Zabavna glasba; 12.45: Poročila v ital. in objava sporeda; 13.00: Napoved časa - poročila v slovenščini in objava sporeda; 13.15: Narodne pesmi poje Slavica Batistuta - nato lahka glasba; 13.45: Gospodarski pregled (ital.): 14.00: Igra orkester Russell - Benett; 14.30: Pregled tiska v ital.; 14.45: Pregled tiska v slov.

17.30: Pester popoldanski spored; 18.00: Pionirska ura (ital.); 18.30: Lahka glasba; 18.45: Poročila v hrvaščini; 19.00: Glasbena medigra; 19.15: Poročila v ital.; 19.30: Napoved časa - poročila v slovenščini; 19.45: Partizanske pesmi; 20.00: Hrvatski kulturni pregled (hrv.); 20.30: Hrvatske pesmi; 20.45: Politični pregled (slov.); 21.00: Veder sobotni večer (slov.): Dogodivščine dobrega vojaka Svejka (priredba); 21.30: Igra zabavni orkester; 22.00: Potovanja po socialistični Jugoslaviji (ital.); 22.15: Pester koncertni spored; 22.45: Plesna glasba; 23.00: Zadnja poročila v ital.; 23.05: Zadnja poročila v slov.; 23.10: Objava dnevnega sporeda za naslednji dan; 23.15: Večerne melodije.

LJUBLJANA, MARIBOR in rel. postaja NOVA GORICA

(Oddaja na valih 327,1; 188,9; 212,4; 202,1 m.)

SOBOTA 15. 7. 1950

12.00: Opoldanski koncert; 12.30: Napoved časa in poročila; 12.40: Pester spored slovenske narodne in umetne glasbe - vmes ob 13.00: Mladinska oddaja; 14.00: Igra Orkester Russell-Bennett; 14.30: Kulturni pregled; 14.40: Klavirske in violinske skladbe mojstrov romantike; 15.00: Napoved časa in poročila; 15.10: Glasbena medigra; 15.15: Fizkulturni pregled.

18.00: Otroške pesmi Emila Adamiča pojeta Rezika Koritnikova in Mara Tiranova, pri klavirju Marijan Vodopivec; 18.10: Oddaja za pionirje: O naših tankistih; 18.30: Igra Zabavni orkester Radia Zagreba; 19.00: Napoved časa in poročila; 19.15: Tedenski zunanje-politični pregled; 20.00: 20.15: Glasbena medigra; 20.20: Hrvatska narodna glasba; 20.50: Veder večerni spored: 21.30: Igra Zabavni orkester Radia Ljubljane; 22.00: Prenos poročil Zvezne postaje Beograda; 22.15: Za ples in razvedrilo; 23.30: Poročila; 23.35: Zaključek oddaje.

Obiščite II. republiško razstavo
LOKALNE INDUSTRIJE, OBRTI IN KOMUNALNE DELAVNOSTI LR SLOVENIJE od 22. 7. - 6. 8. t. l.
Razstava bo v LJUBLJANI v drž. gimnaziji «Bežigrad».
50% popusta na železnicah.
Na odhodni postaji zahtevajte obrazec K 13.
Revija oblačil! Zabavni vrt!

IZLETI «ADRIA - EXPRESS»
30. julija IZLET
v Postojno Opatijo Cerkno Škocijansko jamo
Prijave do 15. julija.
Vpisovanja pri vseh potovalnih uradih.

IZLETI
ADRIA - EXPRESS
5. IN 6. AVGUSTA IZLET
na Vrbsko jezero
Prijave pri vseh potovalnih uradih do 19. JULIJA

ADRIA - EXPRESS
TURISTIČNE IZLETE NA
Dunaj
organizira TEDENSKO POTOVALNI URAD «ADRIA - EXPRESS»
Odhodi vsak ponedeljek in torek v mesecih julij, avgust in september.

IZLETI NA
Grossglockner
vsako soboto v mesecu.
Odhod iz Trsta ob sobotah zjutraj in povratek ob nedeljah zvečer.

DNEVNIK SLOVENCEV V ITALIJI

Podružnica uredništva in uprave Primorskega dnevnika v Gorici - Ul. Silvio Pellico 1/II. nadst. - Telefon 11-32

Mladina v pripravah za svoj praznik

Že več kot mesec se mladina skoraj sleherne slovenske vasi na Goriškem navdušeno pripravlja na svoj praznik, ki bo v nedeljo 23. t. m. v Sovodnjah. Mladinke in mladinci iz Steverjana, Pevme, Standreža, Sovodenj, Vrha, Gabrjij, Doberdoba in Poljan že skoraj dva meseca posečajo fizkulturne tečaje, na katerih se vsak večer, ko se vrnejo s težkega poljskega dela, vadijo v prostih vajah, s katerimi bodo nastopili na svojem prazniku. Na teh tečajih poučujejo mladinke in mladinci, ki so se izurili na trodnevnem fizkulturnem tečaju, ki je bil pred dvema mesecema v Pevmi. Na omenjene tečaje pa prihaja tudi mladina iz bližnjih manjših vasi. Tečaja v Pevmi se udeležuje na pr. tudi mladina iz Oslavja in St. Mavra.

Čeprav je po naših vaseh mladina predvsem iz kmečkih vrst in je od jutra do večera zaposlena na poljih, vendar se je povsod tečajem odzvala polnoštevilno in jih poseča vestno in redno. Vsak večer se pod nočejo, potem ko si obriše znoj težkega dela, zbere na vaškem telovadišču in tam svoje od dela trudne in okorne ude sprosti v harmoničnih prostih vajah. Smisel za fizkulturo in šport na splošno se je pri naši mladini v teh zadnjih letih tako razvil, da ga ni več mladinca ne mladinke v naših vaseh, da bi se zanje ne zanimal.

Letos se je pridružila k fizkulturnemu življenju tudi mladina z Vrha. Pred časom je poslala zastopnika na tečaj v Pevmo in danes se okrog njega vsak večer zbere skupina mladink in mladincev, ki s ponosom in vztrajno ponavljajo telovadne vaje, s katerimi bo na svojem prazniku dokazala sposobnosti mladine z Vrha.

Poleg mladine z Vrha je doslej dosegla najboljše uspehe tudi mladina iz Gabrjij. Zal pa isto ne moremo reči o mladini iz Standreža, ki se je tokrat izkazala res malomarna. Tečajnikov je namreč v tej največji slovenski vasi sorazmerno s prebivalstvom premalo.

Na programu za svoj praznik ima mladina srečanje lahkoatletike Trst — Gorica, ki bo že ob 7. zjutraj. Ob 8. uri pa bodo mladi kolesarji že zdirjali po slovenskih vaseh. Ob 10. uri bo otvoritev razstave športnega delovanja.

V popoldanskih urah pa bodo nastopili telovadci iz Gorice in Trsta. Prva točka popoldanskega sporeda je ženska orodna telovadba, kateri bodo sledili ples pod mlaji, šaljive tekme, kot vlečenje vrvi, plezanje na mlaj itd.

Za zaključek pa priredi mladina iz Sovodenj še plesno zabavo.

na Kras, ker bi se mogoče dalo na ta način te preljube Kraševce pridobiti.

In res. Vidali je uslišal ponižno prošnjo Mire Rijavec in njenih «compagnov». Ukazal je Košuti, naj bodo najeti slovenski komedijanti pripravljeni, da odpotujejo v Doberdob, kjer je v nevarnosti ves slovenski živelj. Košuta, pokorni Vidalijev sluga, se je zatekel v rojstno vas Križ in od tam se sedaj pripravlja ekskurzija v Doberdob, da se tu po vidalijevsko reši slovenska kultura.

Doberdobčani dobro poznamo vse take kominformistične pokrete, ki so naperjeni proti našemu življu; sedaj operirajo z ANPI-jem, sedaj s komedijantskimi predstavami, a cilji so vedno isti: pridobiti slovensko prebivalstvo, da bi zasovražilo svojo matično državo.

To se je videlo natančno pri nedavnem sestanku ANPI-ja, ko so poprej obljubili, da se bodo razpravljale važne zadeve, ki se tičejo partizanov. Ko pa se je vršilo napovedano zborovanje, na katero se je privleklo kar pet članov federacije, so se govorniki zagnali proti graditeljem socializma v Jugoslaviji, da so se jim kar gobci penili. Da bi se govornikov ne oprijela steklina, jih je ljudstvo prekinilo in poslalo domov. Doberdobski partizani dobro vedo, kdo se je zanje do danes zanimal in vse take sleparije ne bodo nikoli uspele.

Tudi napovedana kulturna komedija, pri kateri nameravajo nekateri obračati svoj zastrupljeni jezik, jim ne bo prav nič pomagala. Ljudstvo dobro ve, da je vse to prisiljeno komedijantstvo samo vaba, da bi razbili naše frontovske vrste. To, pa se jim ne bo nikoli posrečilo. V borbi za pravično stvar so cilji jasni in vidni, vsa druga navlaka ostane ob strani in razpade sama.

Doberdobčani smo dobro opazovali vaše razbijaško delo na Tržaškem — na Goriškem vam to ne bo uspelo!

Komedijanti na delu

Kominformistična sekcija iz Tržiča je v zadnjem času dognala, da se ji majejo tla pod nogami, zato išče zaslombe in že več ne ve, česa bi se oprijela. Z lažmi in klevetami je pri kraju, ker je ta prekrasni slovarček že izrabljen in bi morali zaradi tega le ponavljati njegovo vsebino. Da bi pa pokazala Kraševcem, kako jih ljubi, prisrčno ljubi, je naročila v Trstu pri Vidaliju, naj pošlje slovenske komedijante

Tat v šoli

Preteklo noč se je neznani tat vtihotapil v strokovno šolo v Krminu. Iz tajništva je odnesel nov računalni stroj «Olivetti» in okrog 1000 lir, ki jih je tajnica skrnila v predal pisalne mize.

Solska uprava je tatvino prijavila policiji, ki je že pričela s preiskavo. Stroj je bil vreden okrog 205 tisoč lir.

Ponovna aretacija pohujševalca

Pred časom je goriška policija izvedela, da se je 38-letni trgovec Herman V. iz Ul. Manzoni nedostojno vedel v prisotnosti dveh deklic v starosti 11 let. Na tej podlagi so ga varnostni organi aretirali in mu zagotovili ležišče v goriškem zaporu. Toda trgovec je takoj poklical na pomoč svojega odvetnika, ki ga je začasno rešil izza rešetk. Varnostni organi so mu dali začasno svobodo in ga prijavili sodnim oblastem, ki so imele zaradi podobnih dejanj z njim že opravka.

Toda v sredo zvečer so policisti zopet naleteli nanj in ga baje zasačili, ko se je z deset let starimi deklicami sprehajal ob Soči. Aretirali so ga. Sedaj ga nihče več ne bo rešil iz zapora najmanj do sodne razprave.

Začetek veselih prireditev na goriškem gradu

Z današnjim dnem se bo pričela vrsta veselih prireditev na goriškem gradu. V glavnem kajpada plesi, ki so mnogo donosnejši od prosvetnih in kulturnih manifestacij, kajti družba, ki si je pri občini odkupila pravico do prireditev, je mnogo bolj navezana na izkupiček nego na prosvitljenost prebivalstva.

Občinski odbor se je letos nekoliko zakasnil z oddajo grajskih prostorov v najem primernemu prireditelju in s tem prikrajšal občino na skromnem zaslužku. Zamuda bo brž kone nadoknadena s pogostejšimi zabavnimi večeri, ki so trenutno napovedani za sobote, nedelje in četrtke.

Cena taksijev za vožnje v mestu in izven mesta

Pokrajinski odbor za cene je na svoji zadnji seji dne 7. julija odobril lestvico cen za vožnje s taksiji in javnimi avtomobili. Cena se računa na kilometer in ima določene poviške za nočne vožnje, za vožnje v občini, izven občine, na določenih progah in za odmore.

Za prvih 500 metrov so določili ceno 150 lir, za vsak nadaljnji kilometer pa po 70 lir, za vsako uro čakanja 240 lir (60 lir za vsak četrt ure); za vsako prtljago 50 lir, za psa 100 lir. Za nočne vožnje bodo zaračunali 50% poviška celotnega zneska. Nočna tarifa bo prišla v poštev od 1. oktobra do 31. marca od 20.30 do 7. ure in od 1. maja do 30. septembra pa od 22. do 6.

Stalne tarife za določene proge: za Štandrež 300 lir, Ločnik 500 lir, Podgora 400 lir, Pevma 400 lir, Oslavje 600 lir. Pri teh vožnjah se lahko potnik pripelje nazaj brez povišanja cene. Samo za vsako uro odmora bo moral plačati 240 lir.

Stalne tarife za nekatere predele mesta: Stražice 250 lir, severni kolodvor 300, južni kolodvor 200, bolnišnica Brigata Pavia 200, Rdeča hiša 250, sanatorij 200, umobolnica 200 in na grad 200.

Ta cena velja samo za eno pot. Za povratek bo moral potnik plačati po 70 lir za km, kakor določeno za poslovanje v občini. Za vsako uro odmora na Grad 200.

Se niso držali higienskih predpisov

S prefektovim odlokom z dne 12. t. m. so oblasti odredile začasno zaporo sledečih obratov v naši pokrajini:

Gradež: Marin Falliero, Korzo št. 2, za sedem dni, in sicer od 17. do 23. t. m.; inž. De Gressi Franc, Korzo št. 1, za enajst dni, in sicer od 17. do vključno 21. t. m.

Tržič: Cicchiatti Remigij, Panzano, Ul. Cosulich 115, za tri dni (15., 16. in 17. t. m.) in Stafuzza Gerard, Panzano, Ul. Cosulich 82.

Ronke: Minica Jakobina vd. Ballarin, Ul. Dante 5, za tri dni, in sicer 15., 16. in 17. t. m.

V omenjenih obratih se niso držali higienskih predpisov.

V nedeljo 22. t. m. bo v **Sovodnjah mladinski praznik**

Slovenci, mladina vas vabi na svoj praznik! Udeležite se ga!

Prijave za izlet na Koroško samo do ponedeljka

Zveza slovenske mladine v Italiji pripravlja za mladino iz Goriške izlet k Vrbskemu jezeru na Koroškem. Prijave za izlet, ki bo dne 12. in 13. prihodnjega avgusta sprejema Glavni odbor mladine v Ul. S. Pellico št. 1-I. do vključno ponedeljka 17. t. m.

Potni stroški in stroški za potni list so skupno 2.500 lir. lir.

Mladinke in mladinci, udeležite se vsi prekrasnega izleta, ki vam ga nudi vaša organizacija.

Ropotanje motorjev razburja meščane

Neznosen trušč, ki ga povzročajo motorna vozila v Gorici, je dal povod za številne pritožbe meščanov in je pripravil do posredovanja celo nekatere svetovalce v občinskem svetu. S tem v zvezi so predvčerajšnjim policijski organi blokirali vse cestne dohode v središče mesta in uvedli natančno kontrolo nad opremo vozil s posebnim ozirom na pogoste nesreče, ki se dogajajo v mestu. Poleg kazni, naloženih ob tej priliki, je bilo v preteklem mesecu prijavljenih oblastem 1250 vozačev, zaradi nepopolne opreme vozil z varnostnimi znaki, odnosno kršenja cestnoprometnih predpisov.

KINO

VERDI, 17: «Malajsko», S. Tracy in V. Cortese;
VITTORIA, 17: «Clovek vladar», O. de Hawilland in H. Fonda;
CENTRALE, 17: «Londonski Lloyd», T. Power in M. Caroll;
MODERNO, 17: «Mesto biserov»;

„Italianissimi" slovensko govoreči Slovenci iz Slovenske Benečije se nemoteno shajajo z „italianissimi" sorodniki iz Jugoslavije

Na obmejnem bloku Stupča-Robič, postavljenem preko glavne ceste, ki pelje iz Cosada v Kobarid, je obojestranska popustljivost obmejnih organov dovedla do tega, da se že nad štirinajst dni ljudje s to in onstran meje nemoteno shajajo ob cestni zapornici. Z vednostjo jugoslovanskih in italijanskih obmejnih oblasti si poleg pozdravov izmenjujejo tudi raznovrstne malenkosti, pri čemer se je dalo opaziti, da so pri tej izmenjavi mnogo tankovestnejši italijanski nego jugoslovanski stražarji. Otroci se nemotemo sprehajajo pod zapornicami iz Italije v Jugoslavijo in obratno, medtem ko so odrasli, po večini sorodniki, ločeni zaradi krivične razmejitve, zatopljeni v živahne razgovore, obravnavajoč vsakega «žlahtnika» posebej.

Razen opazk tega ali onega italijanskega stražarja ni slišati italijanske besede. Vendar so se nekateri tukajšnji listi razpisali o dogodku na svojevrsten način, poudarjajoč romanje prebivalcev «italianissime vallate del Natisone» do sorodnikov iz Jugoslavije, ki jih toliko let niso videli.

In v tem je ravno ključ one čudovite italijanske miselnosti, ki vidi italijansko zemljo povsod tam, koder je kdajkoli — čeprav kot tujec — hodil italijanski človek. Zato se ni vredno zavzemati nad trditvami o italijanski Reki, o italijanski Postojni in Dalmaciji, marveč je mnogo bolj čudno dejstvo, zakaj se doslej še niso razpisali in razgovorili na pr. o italijanstvu Južne Amerike, kjer je najti dokaj več Italijanov nego v Slovenski Benečiji.

Goriški razstavljalci na beljaškem velesejmu

Kakor smo že poročali, se bo beljaškega velesejma v Avstriji, kjer bosta poleg te razstavljali tudi Jugoslavija in Italija, udeležilo 36 goriških tvrdk s svojimi izdelki. Blago bodo poslali v Beljak prihodnji teden, ker so bila prav v teh dneh razčiščena vprašanja glede prevoza in carine, pri čemer so dosegli goriški razstavljalci znatne olajšave.

ISTRSKI DNEVNIK

Podružnica uredništva Primorskega dnevnika v Kopru - Ul. Cesare Battisti 2 - Telefon 70

Obvestilo dijakom Pomorskega tehnikuma

Pomorski tehnikum v Piranu poziva vse vpisane kandidate za novo šolsko leto, da se v nedeljo 16. julija točno ob 8. uri zjutraj zglasijo na PT zaradi zdravniškega pregleda in polaganja sprejemnega izpita.

Kandidati, ki še niso predložili predpisanih dokumentov, naj jih prinesejo s seboj in predložijo v tajništvu.

Ravnateljstvo Pomorskega tehnikuma

IZGUBLJENA DENARNICA

Tov. Ana Krmac iz Centurija je včeraj od 8. do 9. ure zjutraj izgubila denarnico z vsemi dokumenti in večjo vsoto denarja. Izgubila jo je na cesti Centur - Koper.

Prosi poštenega najditelja, naj jo prinese proti nagradi na našo podružnico.

V ponedeljek pred vojaškim sodiščem v Kopru

razprava proti kapitanu ladje „Vettor Pisani"

V ponedeljek 17. t. m. bo v Kopru pred vojaškim sodiščem pri Vojni upravi JA jugoslovanske cone STO razprava proti obtoženemu Giorgiu Vardabassu, kapitanu parnika «Vettor Pisani», ki je bil 12. maja t. l. ustavljen v koprski luki in njegova posadka aretirana zaradi najdbe orožja, municije in propagandnega materiala na palubi v zaboju za reševalne naprave.

Posadka je po končanem zaslišanju bila izpuščena, pridržan pa je bil kapitan, ki je s svojim nepravilnim in nevestnim vršenjem službe v tem primeru omogočil sovražno nastrojenim krogom v njihovih poskusih prenašanja orožja in municije, ki naj bi služilo za subverzivne in teroristične akcije v jugoslovanski coni STO.

Niti malo nas ne čudi, da se je tak primer poskusa prenosa orožja dogodil takrat, ko je iredentistična, šovinistična in imperialistična kampanja, v ospredju in na čelu katere je CLN, bila na višku ter sipala na jugoslovansko cono STO, na njeno ureditev in na ljudsko oblast morje laži, začela z grožnjami in z razvijanjem vojnohujskaške kampanje, pošiljala provokatorje in agente; z vsem tem je združena reakcija podpirala sovražne elemente v jugoslovanski coni STO v njihovem zločinskem početju in razbijaškem delovanju, kar dejansko izraža težnjo za neupravičenimi teritorialnimi zahtevami v škodo prebivalstva cone B.

Ljudstvo jugoslovanske cone STO si je izbojevalo svojo politično in kulturno svobodo ter z vzpostavitvijo svoje ljudske oblasti kot prve in osnovne pridobitve NOB je začelo graditi svojo srečnejšo bodočnost. Na tej poti ljudstva cone B ne bodo mogle zavreti s svojo propagando in s sovražnim delovanjem vse mogoče reakcionarne, šovinistične, iredentistične, imperialistične, vidalijevske in njim podobne grupe kakršnih koli političnih barvin tendenc iz inozemstva in iz Trsta, čeprav bi poskušale še nadalje s pošiljanjem agentov, provokatorjev in drugih sovražnih elementov, ki bi z raznimi subverzivnimi akcijami ustvarjali nered in ogrožali življenjske interese prebivalstva; vse te sovražne grupe se varajo, če mislijo, da bi s tem našle argumente, da bi v krivi luči prikazale stanje v jugoslovanski coni STO. Taka početja so na liniji splošne protijugoslovanske kampanje in teženj iredentističnih, šovinističnih in drugih krogov v Italiji in Trstu v pogledu jugoslovanske cone STO.

Vsi taki poskusi rožljanja z orožjem, ki nas nikakor ne čudijo, dokler se propaganda poslužuje najpodlejših sredstev v gonji proti ljudski oblasti in proti JA, dokler delujejo v coni B sovražni elementi in fašistični zločinci tipa Tuni Manlio, pa so se doslej vedno izjalovili in bodo še nadalje, zahvaljujoč se budnosti istrskega ljudstva in organom njegove oblasti, ostali le bedni poskusi.

ZADRUŽNIKI IZ BABIČEV MLATIJO. VSAKIH 7 MINUT JE ENA VREČA POLNA. ZRNJE JE DEBELO IN DOBRO

Zadružništvo - začetek socializacije naših vasi

Tako se je razvijala in utrjevala Zadružna poslovna zveza v Kopru

Takoj po osvoboditvi se je pokazala velika potreba po ustanovitvi nekake posredovalne organizacije ali zadruge, katera naj bi razdeljevala razne živilske in druge potrošniške potrebščine našim delovnim ljudem v mestih in na deželi. Potreba po ustanovitvi take zadruge, ki naj bi imela po vseh večjih središčih svoje poslovalnice, je bila občutena tudi s stališča, da privatne trgovce izolirajo in da jim preprečijo njihove špekulacije na račun ljudstva. Naše delovno ljudstvo je preveč občutilo tako izkoriščanje, zato je po osvoboditvi s pomočjo ljudske oblasti začelo graditi novo življenje.

Takoj po končani vojni se je pokazala tudi potreba ustanovitve okrajne gospodarske zadruge, ki naj bi imela če mogoče v vsaki vasi svoje poslovalnice. Okrajna centrala bi imela nalogo, da nabavlja in oskrbuje vse poslovalnice s vsem blagom, ki ga potrebujejo naši delavci in kmetje. Do te ustanovitve je tudi prišlo, kar je pomenilo velik napredek zlasti za oddaljene vasi, ki do takrat niso imele nobene trgovine. Tako jim ni bilo treba hoditi po 2 ali celo tri ure v bližnjo trgovino, pri čemer so morali mnogokrat za malenkostne potrebščine hoditi v oddaljeno mesto ter zamuditi po ves dan.

Kakor vsak začetek, je bil tudi ta težaven, ker nismo imeli na razpolago sposobnih ljudi, ki bi znali pravilno voditi zadruge in poslovalnice.

Za dosego hitrejšega poslovanja je bila okrajna gospodarska zadruga po dveh letih svojega obstoja reorganizirana na ta način, da je bila decentralizirana v pet manjših samostojnih zadrug, od katerih je imela vsaka svoj poslovni rajon. Kot vodstvo in v pomoč tem petim zadrugam pa je bila ustanovljena še Zadružna poslovna zveza za Istrsko okrožje. Ta je sedaj oskrbovala vse te nove zadruge. Po nadaljnji decentralizaciji, ko je vsak krajevni ljudski odbor dobil samostojno kmetijsko zadrugo, pa je pričela Zadružna poslovna zveza voditi in oskrbovati vse zadruge.

V zadnjem času, in sicer s 1. junijem t. l. je Zadružna poslovna zveza ohranila nad zadrugami samo revizijo njihovega poslovanja, dalje jim daje organizacijsko in instruktorsko pomoč, medtem ko je vse trgovsko poslovanje zlasti preskrbo zadrug s potrebnim blagom, razen preskrbe s kmetijskimi stroji, gnojili, škropili in semeni, za katere je bilo ustanovljeno novo podjetje z imenom «Kmetijski servis», prevzela QMNIA.

Vso to preusmeritev Zadružne poslovne zveze so narekovali predvsem sledeči razlogi. Doseči je bilo treba čim bolj živ stik med njo in posameznimi zadrugami ter zmanjšati kolikor mogoče režijske stroške.

Sestanek okrožnega odbora SIAU

Pred kratkim je bil v Kopru sestanek okrožnega odbora SIAU, na katerem je podal tov. Beltram Julij politično poročilo. V tem je označil vso delavnost, ki jo je razvila ta množična organizacija v času po zadnjih upravnih volitvah. Omenil je, da organizacija ni v polni meri izkoristila velike zmage, ki jo je Ljudska fronta dosegla ravno pri teh volitvah. V glavnem ni SIAU uspela v tem, da bi pritegnila in aktivizirala vse tiste, ki stojijo ob strani, odnosno ki so v tej organizaciji premalo ali pa popolnoma nič aktivni.

V svojih nadaljnjih izvajanjih je tov. Beltram poudaril pomemben pojav, ki smo ga doživeli z decentralizacijo naše ljudske oblasti v okrožju. To je nov dokaz njene progresivne demokratizacije, ki bo prispevala k njenemu še večjemu razmahu. Tov. Beltram je pri tej priliki poročal tudi o dogodkih na Daljnem vzhodu ter o mednarodnem političnem položaju, ki je nastal zaradi teh dogodkov.

Za tem je podal tov. Bassanese Joakim organizacijsko poročilo, v katerem je podčrtal uspehe notranje organizacije SIAU, kakor tudi njene pomanjkljivosti. Zlasti se je zaustavil pri vprašanju frontnih brigad in odborov ljudske inšpekcije, ter dejal, da je treba obema zaradi njihove važnosti posvetiti še večjo pažnjo.

Po končani debati o organizacijskem poročilu je tov. Beltram očrtal tudi pomen volitev Ljudske fronte, ki se bodo izvedle v najkrajšem času po vsem okrožju. Te volitve bodo dale fronti nove sile, posebno ker se bodo njeni politični in organizacijski kadri okrepili in zboljšali. Izvoljeni bodo namreč tovariši in tovarišice, ki uživajo zaupanje ljudstva in ki so zgled na vseh področjih javnega udejstvovanja.

Zbrani člani okrožnega odbora SIAU so končno sprejeli nekatere sklepe za okrepitev organizacije, za pritegnitev novih aktivnih sil in za borbo proti sektaštvu. Tajništvo SIAU pa bo takoj podvzelo vse ukrepe, ki so potrebni za pripravo in izvedbo napovedanih volitev.

V kulturnem pogledu bo dala Ljudska fronta vso pomoč Zvezi Italijanov za organiziranje dneva italijanske kulture v našem okrožju. Tajništvo bo skrbelo tudi za čim popolnejšo politično in ideološko vzgojo članstva ter za organizacijo prostovoljnega dela.

MLADI MOTORIST JE PONOSEN NA SVOJE ZNANJE IN TUDI NA VREČE, KI JIH JE ŽE LEP KUP

Odhod otrok v kolonije v Slovenijo

Včeraj navsezgodaj, in sicer ob 4 zjutraj, je odpotovala skupina 110 otrok v počitniško kolonijo v Bovec. Otroci iz Sečjol, Portoroža, Strunjana, Izole, Šmarij, Prad in Padne so v največjem živ-žavu zasedli tri udobne osebne avtomobile ter odrdrali proti bloku in naprej v Slovenijo. Otroke je spremilo 20 oseb, tako da bodo pod skrbnim varstvom in nego. Vsi mladi kolonisti so bili veseli potovanja in razume se, da se je razlegala pesem takoj od starta in do bloka. Šele tu so naši malčki gledali, kaj se bo z njimi zgodilo. Kakor hitro so bile opravljene formalnosti na bloku in so odpotovali naprej, so znova začeli prepevati. Zlasti jih je veselilo, da gredo v Slovenijo in Soško dolino, kjer bodo videli gore pokrite s snegom.

Skupina teh kolonistov bo nastanjena v Mladinskem domu v Bovcu. S tem je zaključen prvi turnus. Do sedaj je odpotovalo iz našega okrožja okoli 380 otrok, in sicer razen v Bovec še v Ribnico, Krško, St. Pavel, Šiško pri Ljubljani in v Logatec. Od povsod prihajajo poročila, da so bili otroci lepo sprejeti, da so zdravi in da vpliva nanje izredno ugodno sprememba podnebja. Takoj so navezali stike s krajevnimi pionirskimi in mladinskimi organizacijami, poleg tega pa se zanimajo zanje tamkajšnje množične organizacije, med temi v prvi vrsti žene in matere iz AFŽ, ter jim skušajo napraviti počitnice čim lepše in prijetnejše.

IZGUBLJENA OSEBNA IZKAZNICA

Tov. Tul Ivana iz Kort je izgubila v Trstu v Ul. Cavana osebno izkaznico.

S tem jo proglaša za neveljavno.

Pozor pred koloradskim hroščem!

OGROMNO ŠKODO JE ŽE POVZROČIL KOLORADSKI HROŠČ PO KROMPIRIŠČIH ŠIROM PO EVROPI. TUDI V GORIŠKI POKRAJINI SE JE ŽE POJAVIL. KMETOVALCI, PREGLEJTE VEČKRAT VSA KROMPIRIŠČA. OD VAS SAMIH JE NAJVEČ ODVISNO, DA PREPREČITE ŠKODO

Tekmovalni natečaj za vaditelje in lahkoatlete

Zveza društev za telesno vzgojo je skupno s komisijo za fizkulturo pri okrožnem LO sprejela važen sklep, da se bo pričel v nedeljo 16. t. m. natečaj za najboljšega vaditelja in najboljšega lahko - atleta vseh športnih, sindikalnih in mladinskih organizacij, kakor tudi vseh fizkulturnih vaditeljev ter šolskih telovadnih učiteljev. Ta tekmovalni natečaj bo trajal vse do 31. decembra 1950.

Tekmovanje bo obsegalo naslednje točke:

1. Tekmovalci bodo ocenjeni o tem, kdo od njih bo sestavil najboljšo vrsto v lahki atletiki in sicer iz športnikov, včlanjenih v naših športnih društvih in krožkih.

2. Dalje o tem, kdo bo zbral največ mladincev za vaditelje v lahki atletiki in

3. o tem, kdo se bo izkazal kot najboljši športnik v peteroboju. (za posameznike).

Celotno tekmovanje bo razdeljeno v dve skupini: v prvi bodo popolni novinci, v drugi pa praktikanti. Kot novinec se smatra tisti, ki še ni nikdar sodeloval na katerikoli uradni tekmi. Praktikanti pa so tisti, ki so že sodelovali na tekmovanjih, določenih od Zveze društev za telesno vzgojo.

ZDTV odnosno komisija za telesno vzgojo pri okrožnem LO bo pripustila k tekmovanju vse tiste športnike, ki so glede svojih pogojev članstva in podobno zadostili organizacijskim predpisom ZDTV, Enotnih sindikatov in ZAM-a. To velja glede pripustitve športnikov k tekmam za posameznike, kakor tudi kot člane vrst, ekip in podobno.

ZDTV in komisija za telesno vzgojo so s tem v zvezi sklenile, da ne bodo dovolile sodelovanja pri bodočih tekmah tistim športnikom, ki bodo zanemarjali lahko-atletiko in telovadbo. Na ta način nameravata doseči, da bodo naši atleti pri bodočih tekmovanjih v boljši tehnični in stilni formi. Nemogoče si je namreč misliti dobro moštvo v nogometu, v košarki, odbojki itd., če si člani teh moštev niso pridobili preje primernega izvežbanja v lahki atletiki.

Zato bodo morala športna društva in športni krožki vseh zgoraj omenjenih organizacij, kakor Enotnih sindikatov, ZAM itd. od sedaj naprej organizirati tedensko vežbanja v lahki atletiki. O svojem delovanju in uspehih bodo morala poročati ZDTV in komisiji za telesno vzgojo pri okrožnem LO. Na ta način bomo imeli pregled o najboljših vaditeljih, lahkoatletih in najboljših športnikih v ekipah, društvih in krožkih.

Ob zaključku tekmovalnega natečaja bodo najboljši športniki prejeli odlikovanja.

Menimo, da je zgoraj omenjeni sklep ZDTV in komisije za telesno vzgojo zelo umesten. Skoro na vsaki tekmi bodisi v nogometu, košarki, plavanju in t. d. doživljamo, da telesno močni člani tega ali onega moštva nadvladajo šibkejšo vrsto. Fizično moč pa je mogoče pridobiti le s stalnim vežbanjem tako v lahki atletiki, kakor tudi v orodni telovadbi. S tem bomo dosegli najmanj to, da morda tehnično popolnejše moštvo ne bo podleglo nasprotnikom, ki so v tehniki igre za njimi, toda jih prekašajo v telesni sili, ki večkrat odloči izid tekmovanja.

Malo več reda pri novi avtobusni čakalnici

Nekaj dni že posluje nova avtobusna čakalnica v koprskem pristanišču. Dejal sem «posluje», kako, to je pa druga stvar. Nujno je, da o tem povem nekaj, kar naj bi služilo za vse potnike in prodajalce listkov.

Če že imamo novo čakalnico, se moramo tega zavedati in biti tudi mi — NOVI LJUDJE. To moram povedati, kar sem sam doživel v četrtek popoldan malo pred 15. uro, ko odhajajo avtobusi na razne strani. Nameraval sem se odpeljati na obisk brigade, ki dela na cesti Križišče-Rižana in čakal pred okencem, da se bo odprlo. Manjkalo je samo še 10 minut do odhoda avtobusa, ko je listkar odprl linico v oknu. Tedaj je nastal pravijuriš. Vsi so hoteli biti prvi in molili dinarje kar čez glave drug drugemu. Ko sem tako «potrpežljivo» čakal, da se bo znesla vsa nevihta prošenj in groženj: «Meni dva, meni tri, meni pet», sem končno prišel do okenca. Tam pa mi je listkar povedal, da je za mojo progo nasprotno okence. No, zdaj pa imaš vraga! Pogledal sem nad okence, če je mogoče tam kak napis. Nič. Torej naj popotnik kar sam ugane, kje se delijo listki za razne proge. Ozrl sem se do tretjega okenca, kjer naj bi dobil listek za mojo progo. Lasje so se mi naježili, ko sem videl tisto kričečo skupino, ki je napadala majhno okence, kot bi bilo bunker z meter debelimi zidovi. Vedel sem, da listka ne bom dobil, če se tudi sam ne bom spremenil v prav takega kričača. Rad bi bil vseeno izvršil mojo dolžnost obiska brigade, zato sem se «pohlevno» zagozdil med te — revolucionarne popotnike — kot tisti poročnik nekdaj ob umiku poražene Napoleonove armade na most čez Berezino. Mislil sem, da so me ženske sprejele kot nekakega «zmagovalca», ker mi je nenadoma zmanjkalo tal pod nogami. Bil je tak naval, da so me pri steni dvignile v zrak. Vedel sem, da je tu vsako prizadevanje zaman, zato sem se odstranil z upanjem, da se bova že s šoferjem kako pogovorila. Ta pa mi je povedal, da me spredaj v kabino ne sme vzeti.

Vse to je povzročilo, da je avtobus odšel brez mene nabasan kot sardine v škatli in še s četrturno zamudo.

Ker to ni samo moje vprašanje ampak številnih drugih, ki danes potujejo za potrebe službe predlagam:

1. Nad okenca, kjer se delijo listki, naj se čimprej pribijejo tablice z napisi, za katero progo se tam delijo listki. 2. Listkarjem naj se prepove dajati posameznikom listke za več oseb, ker ti izrabljajo to v škodo tistih, ki bi imeli nujno potovati, da potem ne najdejo mesta. 3. Naj se začnejo deliti listki vsaj pol ure pred odhodom avtobusov, kot je to v veljavi v Ajdovščini, Novi Gorici in po drugih postajah. Tako se ne bo treba boriti z navalom ljudi pred okencem. 4. Vsem, ki potujejo (velja posebno za nekatere ženske) bi priporočal, da pokažejo malo več kulture. Vse bo šlo veliko bolje in prav, že bomo znali malo potrpeti in ob takih priložnostih pokazati vsaj malo strpnosti.

Prizadeti

Moskva razglaša delavske svete za fašizem

Skoraj štirinajst dni je trajalo, da so voditelji Kominforma prišli do sape po zgodovinskem zasedanju v Ljudski skupščini FLRJ, ko je bil sprejet zakon o upravljanju gospodarskih podjetij po delovnih kolektivih, ki predstavlja najrevolucionarnejši akt v razvoju naše socialistične demokracije, edinstven v socialistični praksi.

V svojem referatu v Ljudski skupščini je maršal Tito podal osnovno teoretično utemeljitev novega zakona. Razložil je marksistični nauk o odmiranju funkcij, ki prehajajo postopno v roke delovnih ljudi. Decentralizacija državne uprave in izročitev tovarn v upravljanje delovnim kolektivom pa pomeni začetek takega odmiranja državnih funkcij v skladu z marksističnim naukom.

Da je Jugoslavija prva socialistična država, ki je uresničila staro zahtevo delavskega razreda, izraženo v borbenem geslu «Tovarne delavcem», gotovo ne more biti po volji poditeljem Sovjetske zveze, saj sovjetski delavci po 31 letih od oktobrske revolucije še nimajo nobenega deleža v upravljanju podjetij. Ta podjetja vodijo izključno direktorji, ki jih postavlja birokratski aparat. Tudi ni v Sovjetski zvezi znakov, ki bi kazali tendenco po postopnem prenosu državnih funkcij, gospodarskih ali političnih, navzdol ali na delavske kolektive, marveč gre vse v smeri čedalje bolj togega centralizma.

Razumemo, da so prišli tisti, ki vodijo informbirojsko gonjo proti naši socialistični državi, s sprejetjem tega zakona v nemalo zadrego. Tudi z lažmi in obrekovanjem ni mogoče priti blizu našim argumentom. Naposled pa so le nekaj skuhali v informbirojski kuhinji. Glasilo Kominforma «Za trajni mir in ljudsko demokracijo» je te dni objavilo članek, čigar vsebino je v soboto podal moskovski radio. Kar poslušajte, kaj so dognali!

Z novim zakonom o upravljanju podjetij po delovnih kolektivih «je Tito napravil nov korak v restavriranju kapitalizma v Jugoslaviji». «Sedaj po poti restavriranja kapitalizma izroča industrijo, rudnike in železnice v privatne roke» (misli namreč v roke delavcev), to pa «po zahtevi anglo-ameriških imperialistov, da se morata obnoviti privatna lastnina in privatna iniciativa».

To pa še ni vse, višek nesmiselnosti in protislovij šele sledi:

Izročiti industrijo, rudnike in železnice delovnim kolektivom «ni nič novega ali originalnega, ampak sliči kot jajce jajcu Mussolinijevemu načinu», kajti «delavske korporacije so bile prikrit italijanski fašizem».

Skratka: dati industrijska podjetja v upravljanje delovnim kolektivom, pomeni po mnenju Kominforma: «obnovo privatne lastnine», «restavracijo kapitalizma» in pa «fašizem». Fašizem naj bi bil torej, če smo se otresli sovjetskih šablon in gradimo sami socializem po marksističnem nauku, pri tem pa mislimo s svojo glavo. Fašizem naj bi bil, če uresničujemo Marksovo zahtevo, «da neposredni proizvajalci upravljajo družbeno proizvodnjo».

Pa poslušajmo dalje:

«Titov režim hoče vse to prikriti s socialističnimi parolami; v tem se kaže prav slabost fašizma» (!) «Novi zakon, sprejet v Ljudski skupščini, sliči Hitlerju in Mussoliniju, trockistom in drugim sovražnikom delavskega razreda».

Tisti, ki izročajo podjetja v upravo delovnim kolektivom, so torej po mnenju Kominforma sovražniki delavskega razreda.

Odveč bi bilo, spuščati se v polemiko s takim nemoralnim načinom propagande proti socialistični Jugoslaviji. Vsekakar pa odkriva članek kominformskega glasila, kako se kominformovci trudijo, da bi zabrisali velikansko navdušenje vsega jugoslovanskega delavskega razreda ob sprejetju zakona o upravljanju gospodarskih podjetij po delovnih kolektivih. Hkrati pa tudi odkriva, kako kominformovci strašno podcenjujejo razsodnost, zrelost in zavest delavskega razreda Jugoslavije.

V kratkem bomo začeli objavljati

Jurčič - Kersnikove

„Rokovnjače“

Naročite se zato na „Primorski dnevnik!“

V avgustu leta 1904 je bil dograjen Narodni dom

Mladi in stari, ubogi in bogati, meščani in okoličani so med seboj tekmovali pri zbiranju prostovoljnih prispevkov za zgraditev Narodnega doma v središču Trsta. Glavno breme pa je prevzela nase nalašč zato ustanovljena družba, kateri glavni delničar je bila Hranilnica in posojilnica, v katero so se stekali prihranki najrevnejših slojev našega ljudstva. Narodni dom je postal središče kulturnega, političnega in gospodarskega delovanja. V njem so imele sedež glavne tržaške kulturne organizacije s Slovenskim narodnim gledališčem na čelu. Zato je bil Narodni dom od vsega začetka trn v peti tržaških iredentistov in nacionalistov.

Sadjarska delovna zadruga „Osojnik„ pri Ptuju

Bilo je pred dobrimi tremi leti. V Orešju in na Stukih pri Ptuju je v cvetoči pomladi zadihalo novo življenje. Na prej zapuščeni zemlji pobeglih veleposestnikov se je oglasila krepka in vesela pesem dela. V pripekajočem pomladanskem soncu so se zabliskali krampi in lopate. Nekateri domačini so strme in z začudenjem gledali to nepričakovano spremembo dosedanje tišine. Kaj se je zgodilo?

V Ptuj je prispelo dvanajst primorskih borcev — agrarnih interesentov s svojimi družinami. Z marljivostjo so se lotili obdelovanja zanemarjenih polj in obnavljanja zapuščenih sadovnjakov. Odločili so se za skupen način gospodarstva in ustanovili sadjarsko delovno zadrugo «Osojnik», prvo zadrugo v ptujskem okraju. Marsikateri gospodar je dvomljivo zmajal z glavo na vse te «novotarije». Zadružniki na «Osojniku» niso bili deležni razumevanja pri večini domačega prebivalstva. Vse jih je gledalo po strani, s tistimi starimi, nepravičenimi predsodki kot tujce.

NENADOMA JE NA BLIŽNJIH GRIČKIH ZABRNEL BULDOŽER

Na «Osojniku» so nastopile prve težave. Na obširnem zadružnem gospodarstvu je primanjkovalo delovne sile. Toda pionirji zadružništva v ptujskem okraju niso klonili. Podvojili so svoje delovne napore. Jeseni so prispele na pomoč še tri družine iz Primorske. Nabavili so si potrebno število živine. Začetne težave so z voljo in z vloženimi delovnimi napori uspešno premagali.

Prišlo je novo presenečenje za okolico. Nenadoma je na bližnjih gričkih zabrnel buldožer. Zadružniki so pričeli s sekanjem gozdov in grmovja, pripravljali so zemljo za plantažne nasade breskev.

V naslednjem letu so nadaljevali s sekanjem in pripravljanjem zemlje. Breskovi plantažni nasadi so obstajali že na 5 hektarjih, ponovno so zasadili 9 hektarjev. Živino so dvignili od 38 na 68 glav. Zadružniki so pričeli tudi s svinjegojstvom. Leto 1947, je predstavljalo za zadružnike na «Osojniku» leto novih naporov in novih, nepričakovanih preizkušenj. S prihodom desetih družin agrarnih interesentov so začeli polagoma reševati v zadrugi vprašanje delovne sile. Površine plantažnih nasadov so se povečale. Zadruga si je začela nabavljati potrebne stroje, med temi traktorje, prikolice za traktorje, traktorje grablje, sejalnike, slamoreznice, stroj za sortiranje krompirja, pogonske elektromotorje in vrsto drugih strojev.

SOSEDNJI KMETJE SO POSTALI LJUBOSUMNI NA USPEHE ZADRUŽNIKOV

Domačini, ki so v začetku malo cenili zadrugo, so ob nenadnih uspehih postali ljubosumni na pridne sosede, ki so tako složno obdelovali svojo zemljo in dosegali vedno lepše uspehe, pa kljub temu niso jedli iz «skupnega kotla», kot so to prerokovali razni apostoli starega sveta.

Zadružniki so polje zasadili s krompirjem in zasejali s pšenico, ržjo in ovsem. Toda niso sejali tako kot ostali kmetje. Sejali so s stroji.

Uspeh ni izostal. Na hektarju so pridelali do 30 stotov pšenice. Nihče v okolici ni pomnil, da bi zemlja kdaj komu tako dobro rodila kot osojniškim zadružnikom.

PRVE BRESKVE BODO LETOS ŽE RODILE...

V prvih letih so zasadili 14 hektarjev zemlje z breskvami. Vendar niso gojili divjih breskev kot ostali kmetje. Divjake so cepili z najboljšimi breskvami. Tako bodo vzgojili kvalitetno namizno sadje. Breskve gojijo v špalirjih. Med vrstami je razdalje štiri metre, med drevesi pa tri metre. Tako jih lahko strojno obdelujejo. Dokler se drevesa ne razrastejo, sadijo med njimi razno zelenjavo, da je vsaka ped zemlje v zadrugi pravilno izkoriščena.

Letos bodo breskve na prvih petih hektarjih že rodile. Zadružniki predvidevajo pet vagonov sadja najboljše kakovosti. S tem bo znatno odpravljeno pomanjkanje sadja na trgih v Sloveniji.

Letošnjo pomladi je na enem izmed osojniških bregov spet zabrnel traktor, to pot celo dva. Rigolala sta 16 hektarjev zemlje za nove breskove nasade. 3500 kg težki plug, ki sta ga vlekla dva traktorja-goseničarja, je obračal zemljo en meter globoko. Na tej površini bodo letos zasadili nove breskove sadike, ki so jih vzgojili v domači drevesnici.

Razen breskev sadijo tudi hruške. V prihodnjih letih pa bodo sadili še najboljša namizna jabolka. Tako bo osojniška zadruga v nekaj letih postala en sam ogromen sadovnjak.

USPEHI OSOJNIŠKE ZADRUGE SO SAMO EDEN STEVILNIH DOKAZOV MOCI ZADRUŽNEGA KMETIJSKEGA GOSPODARSTVA V LRS

Danes ima osojniška zadruga že nad 200 hektarjev zemlje. V zadrugo je vključenih 47 družin. Samo letos je pristopilo 12 novih družin, ker so se prepričale o pravilni poti osojniške zadruge.

Tri brigade, sadjarska, živinorejska in poljedelska skrbijo, da je delo pravočasno izvešeno. Vsaka brigada dela na svojem področju in ima svoj operativni plan. Delajo po brigadno-desetinskem sistemu. Med brigadami je močno razvito tudi tekmovanje za višjo delovno storilnost. Sadjarska brigada, ki je bila lansko leto najboljša, hoče ostati tudi letos in je napovedala tekmovanje ostalima dvema.

Zadruga pa ima lepe načrte tudi za prihodnost. Hočejo se gospodarsko čimbolj osamosvojiti. Razen s sadjarstvom se bodo bavili tudi z vrtnarstvom, ribarstvom in gojenjem vodne perutnine. Gojili pa bodo tudi sladkorno peso in druge industrijske rastline.

Mislijo tudi na gradnje. Že letos gradijo moderen svinjak, adaptirali pa bodo štiri hleve, v vsakem pa bo prostora za 50 glav goveje živine. V načrtu imajo tudi popravilo stanovanjskega poslopja in dograditev novih zgradb.

TRAKTORJA VLECETA 3TONSKI PLUG ZA GLOBOKO ORANJE

O najnovejšem Stalinovem članku

Bili so časi, ko so narodi Jugoslavije z veliko nestrpnostjo pričakovali Stalinovih besed, bili so časi, zlasti v času velike domovinske vojne, ko so njegove besede navdihovale in podžigale naše borce, bili so končno tudi časi, ko so mnogi naši ljudje še dosti po resoluciji Informbiroja pričakovali od Stalina še neke posebne odrešilne besede. Mnogi so naivno mislili, da Stalin tedaj ko je skupno z Molotovim pisal tista «znamenita» pisma naši Partiji, ni mislil tako hudo, ni nameraval navdihniti takšne spake, kot je bila resolucija, in takšne podivjane vojske laži, obrekovanj, gospodarske blokade in groženj z vojno... Morda, morda bo pa Stalin le sprevidel svojo zmoto — so mislili mnogi, ki jim njegova podoba v duši nikakor ni mogla tako hitro zbledeti.

Toda Stalin je molčal, Molčal je in ni si bilo mogoče misliti, da v tem času ne bi videl vsega, kar se je godilo okoli Jugoslavije. Vendar v javnosti Stalin o Jugoslaviji molči. Molči tudi o vseh drugih mednarodnih problemih, ki jih je cela vrsta. Takšen molk je tembolj čuden, če pomislimo na njegovo nekdanjo plodovitost. Če izvzamemo nekaj malo važnih intervjujev, pa Stalin molči že od tistih pisem dalje — to je polni dve leti! Ni pa ta molk prav nič čuden, če pomislimo na nepremagljive težave, ki bi jih imel, če bi skušal vse postopke sovjetske vlade in boljševiške partije v zadnjih letih teoretično, marksistično osvetliti, in — opravičiti?!

Zdaj pa je Stalin vendarle napisal dolg članek. In o čem? O Jugoslaviji? Je pisal morda o mednarodni situaciji? O vojni nevarnosti? O borbi za mir? O perspektivah socialistične revolucije po vsem svetu? Koliko milijonov izkoriščanih in zatiranih še pričakuje od njega takšnih besed?

Ne — Stalin o tem ni pisal. Pač pa je napisal članek o problemu marksizma v lingvistiki... Kaj malo zanimiva tema za vse tiste, ki bi šli še pod njegovim vodstvom, z njegovo podobo v duši radi v boj proti izkoriščevalcem, proti imperializmu. Te bi verjetno zanimalo kaj drugega, toda njegov članek mora biti zanimiv za ozek krog sovjetskih lingvistov, ki že od 9. maja 1950 redno vsak teden na tretji in četrti strani «Pravde» diskutirajo o tem problemu. Tega dne je namreč «Pravda» objavila prvi članek akademika Čikobava «O nekaterih vprašanjih sovjetskega jezikoslovja» s tole pripombo: «V zvezi z nezadovoljivim stanjem, ki vlada v sovjetskem jezikoslovju, smatra redakcija, da je nujno potrebno organizirati na straneh «Pravde» svobodno diskusijo, da bi s pomočjo kritike in samokritike prebredli zastoj v razvoju sovjetskega jezikoslovja in da bi dali pravilno smer nadaljnjemu znanstvenemu delu na tem področju» — Potem je sledila vrsta člankov mojstrov sovjetske lingvistike Čemodana, Meščaninova, Serebrenikova, Sanžejeva, Vinogradova, Filina, Kapancianova, Popova in drugih. Diskusija se je v glavnem vrtela okoli dediščine jezikoslovca, akademika N. Marra. Nekateri so trdili, da so njegove postavke pravilne (in to je bilo v glavnem «uradno» mnenje na institutu jezika in mišljenja v Moskvi), drugi pa so se Marrovemu nauku, zlasti pa njegovi jafetski teoriji uprli. 20. junija je posegel vmes tudi Stalin.

Nazorno že iz tega vidimo, kakšne so v Sovjetski zvezi diskusije o spornih znanstvenih vprašanjih. Organizirane so od zgoraj (v tem primeru od «Pravde»). pod visoko kontrolo se morajo odvijati. Diskusija torej ni stalna metoda znanstvenega dela — ona se sme razviti samo takrat in tam, kadar in kjer je dekretirana.

Podrobno se v lingvistične teorije na tem mestu ni mogoče spuščati, da bo pa stvar malo bolj jasna, naj razložim osnovne postavke Marrove jafetske teorije, kot splošno lingvistične teorije:

Jezik je kategorija nadstavbe. V jeziku kot kategoriji nadstavbe je vse razredno. Jezik je bil vedno razreden.

Nastanek jezikov (glottogonija) je enoten. To je pogojeno z enotnostjo tako procesa kakor tudi izhodiščnega materiala. Vsi jeziki izhajajo iz štirih elementov (Sal, Ber, Jon, Roš).

Analiza besede mora odkriti v njej ta ali oni element: samo v procesu analize poljubne besede se srečamo z rojstvom govorice; problem izvora jezika je najosnovnejši problem lingvistike.

Po izvoru imajo vsi jeziki en začetek: vse izhaja iz 4 elementov; razlika med jeziki je samo v stopnjah (stadijih) razvoja (Po članku Čikobave).

Mnogi so se tem dogmam odločno uprli drugi pa so jih branili, jih skušali opravičiti odnosno dopolniti. V zvezi s tem so nekateri mlajši znanstveniki predlagali Stalinu, da v tisku razloži svoje mnenje. V obliki vprašanj in odgovorov je nato Stalin napisal težko pričakovani članek.

Na prvo vprašanje, ali je točno, da je jezik nadstavba na osnovi, je Stalin odgovoril, da ni točno in to utemeljil z dejstvom, da se jezik ne menja, kadar se menja osnova. Obširno je definiral, kaj je nadstavba in kaj osnova, njuno povezanost in kaj je jezik. Ruski jezik je kajpak v glavnem ostal isti, tako v fevdalizmu, kapitalizmu. Nadstavba pa se je menjala. In zaključil je: «a) marksist ne sme smatrati, da je jezik nadstavba na osnovi: b) mešati jezik z nadstavbo pomeni resno napako».

Drugo vprašanje se je glasilo: Ali je točno, da je jezik vedno bil in ostane razreden, ter da ni skupnega in za družbo enotnega, nerazrednega, splošno nacionalnega jezika? Tudi na to vprašanje Stalin odvarja negativno: «Kar se tiče... razvoja od rodovskih jezikov narodnosti, in od jezikov narodnosti do nacionalnih jezikov — povsod na vseh etapah razvoja je jezik kot sredstvo za občevanje med ljudmi v družbi bil skupen in enoten za vso družbo in enako je zadovoljeval vse člane družbe ne glede na njihov socialni položaj». Dejstvo, da nekateri razredi skušajo izkoristiti jezik za svoje interese in mu naprtijo svoj specialni leksikon, svoje specialne termine in izraze — ničesar ne menja na stvari. Salonski, plemiški, buržoazni, proletarski, kmečki in drugi jeziki so vedno samo žargoni, dialekti, ki so v bistvu le splošno nacionalni, ljudski. Stalin nadalje brani nekatera mesta Marxa. Engelsa, Lafarguea in Lenina, ki so jih mnogi lingvisti napak razumeli in razlaga razliko med kulturo, ki je razredna, in jezikom, ki je splošno nacionalen. Ruski jezik je prav tako dobro služil v kapitalizmu, kakor služi sedaj v socializmu.

Nekega socialističnega jezika torej ni! S tem je Stalin pravzaprav pobil tudi mnoge sovjetske teoretike, ki so propagirali misel, da je ruski jezik edini socialistični svetovni jezik. (S tem smo pa pri nas že kar krepko obračunali). Seveda Stalin ostaja v ozkem teoretičnem okviru in se ne spušča na spolzka tla sodobnih političnih problemov.

Sledi spet zaključek po točkah: «a) jezik kot sredstvo za občevanje je vedno bil in ostane enoten za družbo in skupen za vse njene člane; b) obstoj dialektov in žargonov ne negira, temveč potrjuje obstoj splošno narodnega jezika, ker so ti njegove veje in so mu podrejeni; c) formulacija o razredni prirodi jezika je zgrešena in nemarksistična».

Naslednje vprašanje: Katera so značilna obeležja jezika? — V obširnem odgovoru na to vprašanje definira Stalin jezik kot sredstvo za občevanje, zamenjavo misli, kot stalno življenjsko potrebo, brez katere je nemogoče «vskladiti skupne postopke ljudi v borbi proti prirodnim silam, v borbi za proizvodnjo nujnih materialnih dobrin, nemogoče doseči uspehe v proizvajalni dejavnosti družbe in potemtakem nemogoč obstoj same družbene proizvodnje. V tem smislu je jezik kot sredstvo za občevanje obenem tudi sredstvo za borbo in razvoj družbe». Stalin nato definira osnovni slovar, ki se ne menja obenem z epohami, na osnovi katerega se jezik nadalje bogati, ter gramatiko, s pomočjo katere se vežejo besede v stavke in dobi jezik možnost, da oblikuje človeške misli v materialno jezično obno. Gramatični sistem jezika se menja še počasneje kot osnovni slovar. «Potemtakem», pravi Stalin, «gramatični sistem jezika in njegov osnovni slovar — sta osnovi jezika, bistvo njegove specifičnosti». Na podlagi tega zaključka Stalin razlaga trdoživost nacionalnega jezika in njegov silen odpor proti nasilni mlacijiji. Stabilnost jezika pojasnjuje s stabilnostjo njegovega gramatičnega sistema in osnovnega slovarja.

Stalin je avtoritativno zaključil polemiko o sovjetskem jezikoslovju

Dalje pravi Stalin: «Iz tega izhaja, da se tako jezik kakor tudi njegova struktura ne sme ocenjevati kot produkt katere koli epohe. Struktura jezika in njegov gramatični sistem in osnovni slovar so produkti vrste epoh». Ko ugotavlja nadalje razliko med razvojem jezika in razvojem nadstavbe v družbi, pravi: «Pri tem se prehod od ene lastnosti jezika na drugo ni odigraval z eksplozijo, z vidnim uničenjem starega in zgraditvijo novega ampak s postopnim in trajnim zbiranjem elementov novega, nove strukture jezika, s postopnim izumiranjem elementov starega».

Na ta način je Stalin obračunal z Marrovo teorijo stadijev in skritiziral obenem Lafargueov članek «Jezik in revolucija», kjer je avtor trdil, da se je ob francoski revoluciji 1789 do 1794 odigrala revolucija tudi v francoskem jeziku. Nato Stalin avtoritativno zaključuje:

«Marksizem smatra, da prehaja jezik od starih lastnosti k novim tako, da se postopno zbirajo elementi novega in postopoma izumirajo elementi starega, ne pa z eksplozijami, z uničenjem obstoječega in ustvaritvijo novega jezika. Sploh je treba reči tovarišem, ki se navdušujejo za eksplozije, da zakoma prehoda iz starega v novo z eksplozijami ne moremo uporabiti ne samo za zgodovino razvoja jezika; ta zakon ni vedno uporabljiv niti za druge družbene spremembe, ki se nanašajo na osnovo ali nadstavbo. Ta zakon je obvezen za družbo, razdeljeno na sovražne razrede, nikakor pa ni obvezen za družbo, ki nima sovražnih razredov».

To svojo postavko Stalin ilustrira z likvidacijo buržoaznega gospodarskega sistema na vasi v Sovjetski zvezi in pravi:

«Ta preokret pa ni nastal z eksplozijo, to se pravi, tako da bi strmoglavili obstoječo oblast in ustvarili novo, marveč s postopnim prehodom iz stare buržoazne ureditve v novo ureditev. To pa se je posrečilo zato, ker je bila to revolucija od zgoraj, ker je prišlo do prevrata na pobudo obstoječe oblasti ob podpori osnovnih kmečkih množic».

Tako torej!

Ali je to res Stalin? Da, on sam je to napisal! Ali ni to napad na enega najosnovnejših zakonov dialektike? Le zakaj je Stalin zamenjal ustaljeni, splošni marksistični termin «skok» z manj uporabljanim terminom «eksplozija»? Očividno z namenom, da bi njegova razlaga bila verjetnejša, da bi diskreditiral znani, splošni dialektični zakon o postopnem kopičenju kvantitativnih sprememb, ki pripeljejo do korenitega kvalitativnega skoka. Ta zakon zdaj nenadoma ni več uporabljiv niti za jezik niti za socialistično družbo! In kaj naj rečemo o kolobociji v zvezi z oceno kolektivizacije kmetijstva v ZSSR? Po Stalinu to ni bila «eksplozija», bil pa je preokret, revolucija, prevrat?!

Kako pravi o tem kratki kurz zgodovine VKP (b), ki ga je v celoti redigiral in marsikaj tudi napisal sam Stalin? Tu stoji: «To je bil globok revolucionarni prevrat, skok iz starega kvalitativnega stanja družbe v novo kvalitativno stanje, po svojih posledicah enakovreden revolucionarnemu prevratu v oktobru 1917. leta» V kratkem kurzu govori torej Stalin o skoku iz starega kvalitativnega stanja družbe v novo kvalitativno stanje, zdaj pa v bistvu samo o postopnem prehodu. Nobene «eksplozije» ni bilo. Pravi, da je ta zakon obvezen samo za družbo, ki je razdeljena na sovražne razrede — toda ali ni bila to ravno likvidacija buržoaznega gospodarskega sistema na vasi? Mar niso bili kulaki sovražni razred?

Še manj naj bi bil po Stalinu (to je po sedanjem Stalinu) ta zakon obvezen za družbo, ki nima sovražnih razredov, to se pravi za sedanji socialistični red v Sovjetski zvezi. Seveda za sedanjega Stalina ni več obvezen splošni dialektični princip, da imajo vsi pojavi (torej tudi sovjetski socializem) notranja protislovja in da je vsak razvoj boj teh objektivnih notranjih protislovij.

Prvi pisci so povzeli jezik od naroda

Ali je Stalin pozabil na svoje lastne in na znane Leninove definicije o nujni, pestri in raznoliki prirodi skokov v razvoju prav vseh pojavov v prirodi in družbi? Po Leninu lahko skoki trajajo po desetletja in stoletja, ampak skoki, vseeno ostanejo skoki. Po Stalinu pa naj se odslej vse razvija mirno, «s postopnim zbiranjem elementov novega in postopnim izumiranjem elementov starega»! Samo nikar nobenih «eksplozij»!

Ali ni Stalin tu zapustil tal dialektike in stopil na pot evolucionistične teorije, to je na pot metafizike? In to samo zato, ker ne mara več nobenih temeljitih sprememb v razvoju sovjetske socialistične družbe. Zaradi tega je sedaj drugače ocenil likvidacijo kulaštva in revidiral teorijo o razvoju socialistične družbe.

Dalje. V vsem svojem izvajanju o jeziku ima Stalin pred seboj samo eno stran človeškega jezika — to je preprosti pogovorni jezik. Toda to je samo ena stran. V zvezi z razvojem človeške kulture pa je jezik dobil prav povsod svojo ustaljeno obliko — ko so namreč narodi na določeni stopnji družbenega razvoja izumili pisavo, jezik zapisali in na tej višji stopnji nadaljevali z graditvijo svoje kulture. In razvoj zapisanih, književnih jezikov — mislim — da prav tako zasluži pozornost marksista in jezikoslovca. Vsak, ki se je vsaj malo pečal z jeziki, ve, da razvoj književnega jezika, zlasti pa pravopisa, ne teče povsem vzporedno z razvojem pogovornega jezika. Spremembe v pogovornem jeziku vplivajo na spremembe v knjižnem jeziku in obratno — v pogovorni jezik prihaja marsikaj iz knjig. To medsebojno vplivanje pa nikakor ni avtomatsko ali mehanično. Ali ni jasno, da sta ti dve kategoriji med seboj v istem odnosu kot oblika in vsebina? Vsebina — pogovorni jezik je živ, v neprestanem menjanju, ker življenje neprestano prinaša nekaj novega, oblika — književni jezik, pravopis, pa je bolj tog, nekako nerad sprejema nove zakone, nova pravila, besede in izraze. Kljub medsebojnim vplivom in tesni zvezi se nesklad med pravopisom in pogovornim jezikom v zgodovinskem razvoju povečuje. Znano je, da je pri najstarejših književnih jezikih ta nesklad največji (n. pr. angleški ali francoski pravopis in izgovarjava, prav tako tudi ruski pravopis pred revolucijo in celo še danes).

Stalin prav gotovo ve, da poznamo celo vrsto mrtvih, a zapisanih jezikov z bogato kulturo (latinščina, grščina, hebrejščina in mnogi azijski jeziki). No, vse to je Stalin lepo zamolčal. Ti književni jeziki so mrtvi, izumrli so, mislim, prav povsod, brez bistvene kontinuitete (brez postopnega izumiranja elementov starega) — da moderni književni, narodni jezikov. Ti so niknili prav povsod več ali manj iz same življenjske prakse, iz življenjske potrebe na podlagi živega pogovornega jezika. Prvi pisci, ki so hoteli narodu dati razumljivo branje, se pač niso omejevali samo na postopno reformiranje starega, okostenelega (n. pr. latinskega, staronemškega, cerkvenoslovanskega) jezika, ampak so vzeli jezik enostavno narodu z ust, čeprav je bil ta staremu moretiti še dokaj podoben.

(Iz «Ljudske pravice»)

(Nadaljevanje sledi)

„SVETO LETO“ OD DANTEJA DO LETOS

I. MIHOVILOVIĆ

V se sveto leto se vodi “kampanja dobrote in milosti„

V FILMU "ODGOVOR SRCA„ PRIKAZUJEJO POMOČ PIJA XII. VOJNIM ZLOČINCEM Z VZHODA

VIII.

Toda on bo sklical koncil in stvar bo potrjena bolj temeljito ad «supremam in universam ecclesiam protestatem». A take odločbe ostajajo po kanonskem kodeksu (kanon 227) za večno in vsi verniki jih morajo spoštovati, čeprav se jim zdi nemogoč ta polet v stratosfero.

Jezuit pater g. Filograssi pojasnjuje v «Civiltà Cattolica» vzroke, iz katerih se v tem za človeštvo kritičnem času ta dogma forsira, ko piše, kako je v časih, burnih za cerkev, potrebna glorifikacija Madone in kako bo učinkovita njena pomoč v današnji borbi, ki jo cerkev bojuje proti silam materializma.

Odkritje groba sv. Petra, apostola in ustanovitelja krščanske cerkve, prvega rimskega škofa in to je tudi prvega papeža, bo po svoji veličini drugi največji dogodek svetega leta. Umrl je pred 1900 leti, če je, kot trdi cerkev, sploh živel. Nič čudnega ni, da se ne ve za njegov grob, ali sedaj v teh «burnih časih» se je «našel», ker je bilo to potrebno, Naravno je, da «mora biti» v vatikanskem zidovju. 1949 leta je papež v enem izmed svojih govorov meseca januarja sprožil to stvar, ko je izjavil: «Grob kneza apostola je bil in je pod kupolo Sv. Petra». In tako bi morale biti končno likvidirane vse trditve, da ribič in apostol Peter sploh nikoli ni bil v Rimu, da ni nikdar odšel iz Afrike in Azije, če je sploh kdaj živel. Da Peter ni bil nikdar rimski škof, se lahko razvidi že po katoliških dokumentih, kot priča sam apostol Pavel po svojih poslanicah. Baje je bil Pavel v Rimu dve leti in tedaj je pisal poslanice, v katerih pa Petra nič ne omenja. Do sedaj je bilo o Petru vse le legenda in tradicija brez osnov, sedaj pa to ne bo več, ker če so tu kosti, tedaj je bil tudi Peter.

Toda s tem ni izčrpano bogastvo atrakcij svetega leta. Za vsak dan tega leta je program predvidel kakšno manifestacijo, kakšen sveti dogodek. Vse leto se bo vodila «kampanja dobrote in milosti». Ta kampanja se prične s filmom: «Odgovor srca». V njem se prikazuje vse, kar je papež Pij XII. napravil po vojni dobrega raznim revežem in vsemu svetu, predvsem pa raznim beguncem iz vzhodnih dežel, to se bralci vojnim zločincem do aboriščih v Italiji, «v naravi, v denarju in v moralnem pogledu». Posebej se proslavlja v tej kampanji «dan bolnikov». Pred papeža je prišla množica vsakovrstnih bolnikov in papež jim je ganljivo govoril in naglasil, «da potrpljenje zdravi vse». V kampanji dobrote bodo tudi zanimiva predavanja na pr. ono «O privatni lastnini za časa Kristusa».

V svetem letu je na programu, razumljivo da v znamenju cerkve, tudi vrsta znanstvenih kongresov italijanskega in mednarodnega značaja.

Tako je bil v Rimu že kongres «Zveze katoliških pravnikov», ki je bil v dvorani «Collegium Angelicum». V tej angelski atmosferi so se sestali v civilu in v referendah pobožni juristi iz vse Italije, da končno rešijo zelo aktualno vprašanje: ali je grešno umetno oplojevanje, ki se sedaj širi po Evropi in Ameriki? Znameniti pater Gemelli je nastopil kot referent, ki je obravnaval to vprašanje. Govoril je «della spermiosemina istrumentale medica». Koreferate so imeli neki zdravnik, neki jurist in neki duhovnik. Sprejet je bil sklep, da je bog odločil človeku njegove življenjske funkcije, a da so samo te naravne funkcije dovoljene in da se ne sme božje bitje zaradi prokreacije zatekati k nobenim umetnim eksperimentom. Razen tega je že papež o priliki kongresa katoliških zdravnikov 1949. leta sprožil ta problem in se jasno izjavil, da ga ne odobrava, da je proti vsakršnim siringam in fekondativnim injekcijam. Ko pa je že bila z najvišjega mesta «ex cathedra» proglašena za grešno artificialna fekondacija, potem je tudi kongres tako sklenil. Kljub temu je poskusil dokazati neki zdravnik, da bo morda ta procedura potrebna za obnovo človeštva po uporabi atomske bombe, ki baje ne ubija samo ogromne množice ljudstva, temveč tudi sterilizira one, ki ostanejo živi. Rezervirano stališče bi bilo zato opravičeno in stvar bi se ne smela tako hitro vzeti za anatemo (smatrati za vzrok izobčenja iz cerkve) in proglasiti za grešno. Toda njegova perspektiva in daljnosežna postatomska skrb se nista upoštevali. Med tem časom, dokler je trajal kongres in so podrobno razglabljali to povsem neduhovno vprašanje ter prehajali v detaljne intimnosti in medicinske preciznosti, ki bi se svetim patrom in kanonikom morale zdeti daljne in «apage satanas», se je dogodil razburljiv dogodek: Neki bledi kapucin je dobil napad božjasti. To ni med drugim motilo ostale, da ne bi svetega leta obogateli z jasnim pogledom cerkvene «znanosti» na umetno oplojevanje. Kot tudi na tem primeru vidimo, je sveto leto res vse obsegajoče.

(Nadaljevanje sledi)

UREDNISTVO: ULICA MONTECCHI, št. 6, III. nad. — Telefon štev. 93-808. — UPRAVA: ULICA SV. FRANCISKA št. 20 — Telefonska št. 73-38
OGLASI: od 8.30-12 in od 15-18 - Tel. 29-477. Cene oglasov: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca: trgovski 60, finančno-upravni 100, osmrtnice 90 lir.
Za FLRJ: Za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 10 din.
Odg. urednik STANISLAV RENKO. — Tiska Tržaški tiskarski zavod. — Podruž.: Gorica, Ul. S. Pellico 1-II., Tel. 11-32 - Koper, Ul. Battisti 301a-I, Tel. 70.
NAROČNINA: Cona A: mesečna 260, četrtletna 750, polletna 1400, celoletna 2600 lir; cona B: izvod 3, mesečno 70 din; FLRJ: izvod 4.50, mesečno 90 din
Poštni tekoči račun za STO-ZVU: Založništvo tržaškega tiska, Trst 11.5374. — Za Jugoslavijo: Agencija demokratičnega inozemskega tiska - Ljubljana, Tyrševa 34 - tel. 49-63, tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 6-1-90603-7. — Izdaja Založništvo tržaškega tiska D.Z.O.Z. - TRST